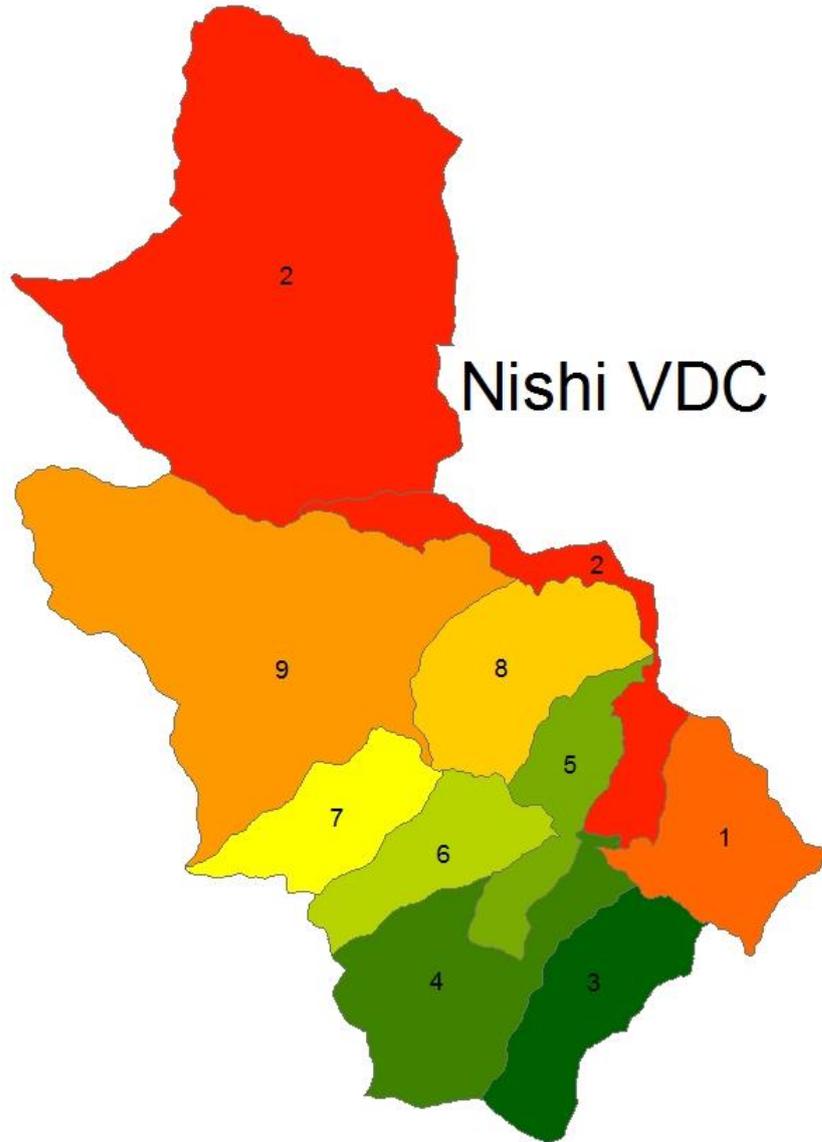

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना प्रतिवेदन निसी गाविस

बाग्लुङ्ग
जिल्ला

तयार गर्ने :

गाउँ विकास समितिको कार्यालय, निसी

अद्यावधिक गरिएको मिति : २०७२/०८/१५

गाउँ विकास समिति स्तरीय
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना
अद्यावधिक प्रतिवेदन

निसी

२०७१

	यस भित्र प्रयोग गरिएका संक्षिप्त रूपहरू	३
१.	परिचय	४
	१.१ पृष्ठभूमि	४
	१.२ उद्देश्य	५
	१.३ विधि	५
	१.४ सिमितता	६
२.	गाउँ विकास समितिको संक्षिप्त जानकारी	६
	२.१ अवस्थिति, सिमाना तथा प्रशासनिक विभाजन	६
	२.२ जनसंख्या, घरधुरी र जातजाती	७
३.	खानेपानीको अवस्था	८
	३.१ गाविसको खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था	८
	३.२ खानेपानीको विद्यमान अवस्था	८
४.	स्वास्थ्य र सरसफाइको तुलनात्मक अवस्था	८
५.	गाविसको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना कार्यान्वयन तथा संशोधित कार्य योजना	९
६.	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण	१०
	अनुसूचीहरू	११
	अनुसूची-१: प्रत्येक वडाको जनसंख्याको विवरण	११
	अनुसूची-२: घरधुरी तथा जातीय समुदाय सम्बन्धी अध्यावधिक तथ्यांक	११
	अनुसूची-३: खानेपानीको विद्यमान अवस्था	१६
	अनुसूची-४: खानेपानीको सुविधास्तर निर्धारण	२३
	अनुसूची-५: आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका १० योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था	२९
	अनुसूची-६: निर्माणधिन खानेपानी योजनाहरूको विवरण	३१
	अनुसूची-७: गाविसका टोलहरूमा घरेलु चर्पीको हालको अवस्था	३२
	अनुसूची-८: विद्यालय तथा संस्थागत शौचालयको वर्तमान अवस्था	३५
	अनुसूची-९: पूर्ण सरसफाइका सूचकहरूको अवस्था	३६
	अनुसूची-१०: गाविस स्तरिय तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण र लागत	४०
	अनुसूची-११: गाविस स्तरिय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना	४१

यस भिन्न प्रयोग गरिएका संक्षिप्त रूपहरू:

आर. भि. टि.	रिजर्वायर टंकी
आ. व.	आर्थिक वर्ष
उ. मा. वि.	उच्च माध्यमिक विद्यालय
किमि	किलोमिटर
क्र.सं.	क्रमसंख्या
खा. पा.	खानेपानी
खा. पा. यो.	खानेपानी योजना
गाविस	गाउँ विकास समिति
जि. आई.	ग्यालभनाइज्ड आइरन
जि. वि. स.	जिल्ला विकास समिति
नि. मा. वि.	निम्न माध्यमिक विद्यालय
ने. रू.	नेपाली रुपैया
नं.	नम्बर
प्रा. वि.	प्राथमिक विद्यालय
मा. वि.	माध्यमिक विद्यालय
वि. सं.	विक्रम सम्बत
स. स. यो.	सरसफाइ योजना
सि. सि.	कलेक्सन च्याम्बर
VWASH	Village Water, Sanitation and Hygiene
VWASHCC	Village Water, Sanitation and Hygiene Coordination Committee

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपाल सरकारको सन् २०१७ सम्ममा सबैलाई खानेपानी र सरसफाइ सुबिधा पुर्याउने लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा सहयोग गर्दै स्थानीय निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले नेपाल सरकार र फिनल्याण्ड सरकारका बीच पश्चिमाञ्चल तथा मध्य पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रका गरी चौध वटा जिल्लाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रम सञ्चालनको लागि द्विपक्षिय सम्झौता भए वमोजिम पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ परियोजना सन् २००८ देखि २०१३ अवधिको पहिलो चरण सफलतापूर्वक सम्पन्न गरी सन् २०१३ देखि २०१८ सम्मको अवधिको लागि दोस्रो चरण आरम्भ भएको छ ।

यस सन्दर्भमा समुदायले सहभागितात्मक रूपमा तर्जुमा गरेको योजनाले मात्र समुदायका वास्तविक आवश्यकताको पहिचान गर्न सक्दछ र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा गरिने बाह्य सहयोग वास्तविक आवश्यकता भएको वर्गमा पर्दछ जसले स्थानीय सरकारको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने क्षमतालाई विकास गरी सन् २०१७ को नेपाल सरकारको लक्ष्य पुरा गर्न सहयोग गर्दछ भन्ने मान्यतालाई अंगीकार गरी परियोजनाको पहिलो चरणमा विभिन्न ५२ वटा गाविसको गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना र एउटा नगरपालिकाका वडाहरूको वडास्तरीय योजना तर्जुमामा सहयोग गरिएको थियो ।

यस परिप्रेक्ष्यमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनामा तर्जुमा भएका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्नको लागि परियोजनाले पहिलो चरणमा पर्याप्त आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गरायो जसको फलस्वरूप: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको क्षेत्रमा उक्त गाविसहरूमा आमूल परिवर्तन भएको छ ।

परियोजनाको दोस्रो चरणको परियोजना दस्तावेजले वास्तविक रूपमा सेवाविहीन, जसले हालसम्म खानेपानी कार्यक्रमको लागि कुनै पनि बाह्य सहयोग प्राप्त गरेका छैनन् त्यस्ता क्षेत्रमा मात्र परियोजनाको सहयोग केन्द्रीत गर्ने निर्देशन गरे वमोजिम परियोजनाको सहयोग विस्तारको लागि थप दुर्गम तथा सेवाविहीन गाविसहरू छनौट गरी सोहि वमोजिमको योजना तर्जुमा गरी सहयोग गर्ने भन्ने उल्लेख भएको छ । यसका साथै परियोजनाको पहिलो चरण सम्पन्न भएका गाविसहरूबाट क्रमशः परियोजनाको सहयोगको बहिर्गमन गर्दै जानको लागि समेत उक्त गाविसहरूको हालको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वस्तुस्थिति अद्यावधिक गर्नु आवश्यक देखिएको साथै परियोजनाको बहिर्गमन पश्चात समेत गाविसले सेवा पुग्न बाँकी रहेका क्षेत्रमा अतिरिक्त स्रोतको खोजी गरी वा आफ्नै स्रोत परिचालन गर्न समेत अद्यावधिक खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको आवश्यकता पर्ने भएकोले समेत पहिलो चरणमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा भएका सबै गाविसहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक गर्नु वाञ्छनीय देखिएकोले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक कार्यमा सहजीकरण गर्ने जिल्ला विकास समिति, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय जस अन्तर्गतको जिल्ला खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता इकाइ र गाउँ विकास समिति समेतलाई उक्त कार्यको लागि सहयोगी दस्तावेजको रूपमा तयार गरिएको गाउँ विकास समिति स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक गर्ने निर्देशिका(VWASH Plan Updating Guidelines) वमोजिम यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.२ उद्देश्य

गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक कार्यको समग्र उद्देश्य गाउँ विकास समितिलाई स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ को दफा (६५) ले प्रत्येक स्थानीय निकायलाई आफ्नो

सिमाक्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने विकास निर्माण कार्य जनमुखी, सहभागितात्मक, प्रभावकारी, सुव्यबस्थित र दीगो प्रतिफल दिने गरी सञ्चालन गर्न आवधिक गाउँ विकास योजना तयार गरी सोही योजना अन्तरगतका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताको आधारमा सञ्चालन गर्न निर्देशित गरे वमोजिम अद्यावधिक गाविस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गरिएको छ ।

यसका अतिरिक्त यस कार्यका खास उद्देश्यहरू निम्न वमोजिम रहेका छन्:

- गाउँ विकास समितिको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण गरी सबैका लागि खानेपानी र सरसफाइ सुबिधा उपलब्ध गराउन अब आवश्यक पर्ने स्रोतको पहिचान गर्नु,
- गाविस क्षेत्रभित्र सेवाविहीन, सेवा प्राप्त र सुबिधा स्तरोन्नती गर्नुपर्ने समुदायको पहिचान गरी प्राथमिकिकरण गर्ने र सोहि वमोजिम स्रोतको विनियोजन गर्ने,
- गाविसको पूर्ण सरसफाइको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने र सोहि वमोजिम कार्यक्रमहरू तय गर्ने,
- जलवायु परिवर्तनबाट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा पर्न गएका तथा भविष्यमा पर्न सक्ने असरहरूको बारेमा अध्ययन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका क्रियाकलापहरू पहिचान तथा तर्जुमा गर्नु,
- पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ परियोजनाको दोस्रो चरणको अवधारणा वमोजिम उक्त गाविसमा परियोजनाको सहयोगको स्तर निर्धारण गरी सोहि वमोजिम कार्ययोजना तयार गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नु रहेको छ ।

१.३ विधि

गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक कार्यको लागि निम्न वमोजिमको क्रियाकलाप गरिएको थियो ।

क्र.सं.	क्रियाकलापको नाम	समयाबधी	कैफियत
१	सहजकर्ताको तालिम तथा विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको डेस्क अध्ययन कार्य	७ दिन	जिल्लास्तरमा
२	गाविसस्तरीय अद्यावधिक कार्यशाला	१ दिन	गाविसस्तरमा
३	वडास्तरीय कार्यको लागि तयारी	३ दिन	गाविसस्तरमा
४	वडास्तरीय तथ्यांक अद्यावधिक कार्यशाला	९ दिन	वडास्तरमा
५	तथ्यांकको प्रारम्भिक विश्लेषण तथा योजना तर्जुमा पूर्व तयारी	८ दिन	गाविसस्तरमा
६	गाविसस्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला	२ दिन	गाविसस्तरमा

उपरोक्त क्रियाकलापहरूमध्ये सहजकर्ताको तालिम व्यवस्थापन र प्रतिवेदन लेखन कार्यको संयोजन जिल्ला विकास समितिले गरेको छ भने बाँकी क्रियाकलापहरू सहजकर्ताको सहयोगमा गाउँ विकास समिति/VWASHCC र वडा नागरिक मञ्चले आयोजना गरेका थिए ।

समग्र अद्यावधिक कार्यको अगुवाई गाविसले गरेको थियो जसको लागि गाविसलाई आवश्यक सहयोग गर्न जिल्ला विकास समितिले एकजना सामाजिक र एकजना प्राविधिक कर्मचारी उपलब्ध गराएको थियो ।

१.४ सिमितता

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना, जिल्लाको यस क्षेत्रको विकासको निम्ति पूर्णरूपमा सहयोगी रहेपनि यसका आफ्ना केही सीमितताहरू रहनेछन्:

- अपभ्रष्ट आउनसक्ने तत्कालिन आवश्यकताहरूको प्राथमिकिकरण
- पर्याप्त बजेट विनियोजनमा न्यूनता
- प्राथमिक तहको तथ्याङ्कको सहज उपलब्धता
- राजनैतिक स्थिरता एवं स्थानीय सरकार तथा सुशासन
- पर्याप्त प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीको खटनपटन
- दातृ राष्ट्र तथा संघ, संस्थाहरूको सहयोगको सुनिश्चितता एवं निरन्तरता
- राजनीतिज्ञ तथा योजनाकारहरूको दूरदृष्टि

२. गाउँ विकास समितिको संक्षिप्त जानकारी

२.१ अवस्थिति, सिमाना तथा प्रशासनिक विभाजन

बागलुङ्ग जिल्लाको पश्चिमी भेगमा रहेको निसी गाउँ विकास समितिको पूर्वमा बोहरा गाउँ विकास समिति, पश्चिममा रुकुम जिल्ला, उत्तरमा बोबाङ्ग गाविस र दक्षिणमा प्यूठान र रोल्पा जिल्ला पर्दछन् । राजनैतिक विभाजनका हिसाबले यो गाउँ विकास समिति जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र नं. ३ मा पर्दछ । बागलुङ्ग जिल्लाका दुर्गम गाविस मध्ये यो गाविस पनि एक हो । १०७ वटा बस्तिहरूमा विभाजित यस गाउँ विकास समितिको प्रशासनिक कार्य वडा नं. १ निसीमा रहेको गाउँ विकास समितिको कार्यालयबाट हुने गरेको छ ।

भिरालो धरातलिय स्वरूपले बनेको यो गाउँ विकास समिति, समुद्री सतहबाट १,४९५ मिटर देखि ३,९६८ मिटर सम्म उचाईमा अवस्थित छ । यस गाउँ विकास समितिको कुल क्षेत्रफल करिब १९० वर्ग किलोमीटर रहेको छ ।

२.२ जनसंख्या, घरधुरी र जातजाती

निसी गा.वि.स.को जातजातिको वसोवासको अवस्थालाई हेर्दा आदिवासी जनजाति-मगर जाति) को बाहुल्यता रहेको पाईन्छ । वडा भेला, घरधुरी सर्वेक्षण अध्ययनबाट आएको तथ्याङ्क अनुसार हाल यस गाविसमा कुल १,५५८ घरधुरी रहेका छन । यस गाविसको कूल जनसंख्या (प्रक्षेपित) ७,०५४ मध्ये महिलाको जनसंख्या ३,९२४ अर्थात ५५.६३% र पुरुषको ३,१३० अर्थात ४४.३७% रहेको छ । आदिवासी जनजाति-मगर जाति) समुदायको बाहुल्यता रहेको यस गाविसमा आदिवासी जनजातिको ५७.९६% दलितको ३८.३८% र अन्य को ३.६६% घरधुरी रहेको छ । विस्तृत विवरण अनुसूची-१ तथा २ मा दिइएको छ ।

यस गाविसमा १ वटा मा. वि., २ वटा नि.मा.वि, ७ वटा प्राथमिक विद्यालय र १ वटा बोर्डिङ्ग स्कूल रहेका छन् भने ३ वटा सेवामूलक कार्यालयहरु उप स्वास्थ्य चौकी १, प्रहरी चौकी १ र गाविसको कार्यालय १ रहेका छन् ।

यस गा.वि.स.मा वि.सं. २०६७ को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रम शुरु हुंदाको समयमा दक्ष जनशक्तिको अवस्था हेर्दा सामाजिक परिचालक/उत्प्रेरक ६९ जना, खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्राविधिक/मर्मत सम्भार कार्यकर्ता १६ जना, मिस्त्री १७७ जना, महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविका १८ जना, अनौपचारिक शिक्षा/सहजकर्ता ७५ जना, स्वास्थ्य कार्यकर्ता ७ जना, आयमूलक क्रियाकलापका लागि तालिम प्राप्त ब्यक्ति १ जना, गलैचा बुन्ने ५ जना, नर्सरी नाईके १ जना र बुटेनली भर्ने १ जना गरी कूल ३७० जना रहेको देखिन्छ ।

३. खानेपानीको अवस्था

३.१ गाविसको खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था

यस गाविसका जम्मा १,५५८ घरधुरी मध्ये खानेपानी सेवा प्राप्त घरधुरी ७२७ अर्थात ४६.६६%, पूर्ण रूपले सेवा प्राप्त घरधुरी ६४७ अर्थात ४१.५३%, सुविधा स्तरोन्नति गर्नु पर्ने घरधुरी ८० अर्थात ५.१३% र सेवाबाट बञ्चित घरधुरी ८३१ अर्थात ५३.३४% रहेको छ। जस मध्ये पाईप धाराबाट पानी खाने ४६.७९%, नसुधारिएको कुवाको खानेपानी प्रयोग गर्ने घरधुरी २३.९४%, मूल पधेराको खानेपानी प्रयोग गर्ने ०.१९%, खोला खोल्सीको खानेपानी प्रयोग गर्ने २८.६३% र अन्य-कूलो बाट खानेपानी प्रयोग गर्ने ०.४५% रहेको छ। यसको विवरण अनुसूची-३ मा दिइएको छ।

३.२ खानेपानीको विद्यमान अवस्था

सुबिधास्तर वर्गिकरण गर्दा १०७ + ४ = १११ वटा टोल मध्ये ४१ वटा (३६.९३%) टोलको अवस्था राम्रो, ८ वटा (७.२१%) टोलको अवस्था औसत र बाँकी ६२ वटा (५५.८६%) टोलको अवस्था धेरै नराम्रो रहेको छ। यी टोलहरूलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यक्रम बनाउनु पर्ने देखिन्छ। विस्तृत विवरण अनुसूची-४ मा देखाइएको छ।

आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका १० योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था अनुसूची-५ को तालिकामा देखाइएको छ। जस मध्ये १ वटा योजनाको भौतिक अवस्था राम्रो, ८ वटाको सन्तोषजनक र १ वटाको नराम्रो देखिन्छ। अधिकांश खा.पा.यो. मा WSP लागु गर्नु पर्ने, पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने देखिन्छ। हाल यस गाविसमा एउटा मात्र खा.पा.यो. निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ। विस्तृत विवरण अनुसूची-६ मा देखाइएको छ।

४. स्वास्थ्य र सरसफाइको तुलनात्मक अवस्था

गाउँ स्तरिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अध्यावधिक गर्ने सिलसिलामा स्थानीय स्वास्थ्य चौकीसंग लिईएको तथ्यांक अनुसार ५ वर्ष भन्दा मुनीका बच्चाहरूको पोषणको अवस्था सामान्य रहेको देखिन्छ। भाडापखाला सम्बन्धी उपचार गरिएका ५ वर्ष मुनीका बच्चाहरूको कूल संख्या १९८ मध्ये १५३ जनाको उप स्वास्थ्य चौकीबाट उपचार गरिएको, ग्रा. स्वा.का. बाट उपचार गरिएको ४५ जना देखिन्छ। भिटामिन ए को कमी १५ जना महिला र १० जना पुरुषमा पाईएको छ।

सरसफाइको सूचक भनेर चर्पीलाई लिने गरिन्छ। यस गाविसको कूल १,५५८ घरधुरी मध्ये ३०६ अर्थात १९.६४% घरमा पक्की चर्पी रहेको छ त्यस्तै ७११ अर्थात ४५.६४% घरमा कच्ची चर्पी रहेको छ भने बाँकी ५४१ घरधुरी अर्थात ३४.७२% घरमा चर्पी छैन। वडाको स्थिति हेर्दा कुनै पनि वडाका सबै घरमा चर्पी रहेको देखिदैन। वडा नं २ प्रतिशतको हिसाबले सबैभन्दा धेरै ७९.४९% चर्पी नभएको वडामा पर्न गएको छ। वडा र टोल अनुसार पुरै गाविसको चर्पीको हालको अवस्था अनुसूची-७ मा देखाईएको छ।

१० वटा सरकारी विद्यालय, एउटा निजी विद्यालय, र ३ वटा सेवामूलक कार्यालयहरू रहेको यस गाविसमा शौचालय भएका मध्येमा १२ वटामा पानीको सुबिधा नभएको र ८ वटा लैंगिक मैत्री नभएको देखिन्छ। पवित्र ज्ञान कुञ्ज प्रा.वि.मा शौचालय रहेको छैन। विस्तृत विवरण अनुसूची-८ मा देखाईएको छ।

पूर्ण सरसफाइको अवस्था नियाल्दा जम्मा १,५५८ घरधुरी मध्ये १,०१७ घरधुरीमा चर्पी भएकोमा ९८८ घरपरिवारले मात्र चर्पीको नियमित प्रयोग गर्ने गरेको तथ्यांकले देखाउँछ । महत्वपूर्ण अवस्थामा साबुन पानीले हात धुने २५.६७%, घरायसी तहमा पिउनेपानी शुद्धिकरण गरी पिउने १३.९९% , ब्यक्तिगत सरसफाइ कायम गर्ने २५.९९%, घर भित्र बाहिरका ठोस फोहोर मैला खाडलमा फाल्ने ०.००%, खेर गएको पानीको उचित ब्यवस्थापन गर्ने ०.०६%, भाडा सुकाउने चांग भएको ०.०६%, र धुवा रहित चुल्हो भएको (गोबर ग्यास, अन्य) १.६७% घरधुरी रहेका छन् । यो तथ्यांकले ब्यक्तिगत सरसफाइको कमी एवम् वातावरणीय सरसफाइको नाजुक अवस्था देखाएको हुँदा विशेष सचेतना कार्यक्रम लागु गर्नु पर्ने देखिन्छ । विस्तृत विवरण अनुसूची-९ मा देखाईएको छ ।

५. गाविसको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना कार्यान्वयन तथा संशोधित कार्य योजना

वडास्तरमा तर्जुमा गरी प्राथमिकता क्रम तोकिएका योजनाहरू १८ मध्ये सबै नयां र ग्राभिटि प्रणालिका रहेका छन् ।

प्रस्तावित योजनाहरूको प्रक्षेपित जनसंख्या र प्रति ब्यक्ति लागतको आधारमा अनुमानित लागत तयार गर्दा यस गाविसको लागि खानेपानीको सेवा पु-याउन मात्र रु ३०,१८०,००० खर्च लाग्ने देखिन्छ । त्यस्तै चर्पी नभएका ५४१ घरधुरीमा पक्की चर्पी निर्माणको लागि प्रति चर्पी रु २१,००० का दरले रु ११,३६१,००० खर्च लाग्ने देखिन्छ । दुवै कार्यको लागि मात्र ने. रु. ४१,५४१,००० को लागत अनुमान तयार गरिएकोछ । विस्तृत विवरण अनुसूची-१० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रस्तावित खानेपानी योजनाहरू र बांकी चर्पी निर्माण गर्नको लागि सम्भावित श्रोतहरू :

- उपभोक्ता स्वयं, स्थानीय समुदाय तथा संघ संस्थाहरू
- गाविस
- जि.वि.स.
- खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय
- अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू
- दातृ राष्ट्र तथा निकायहरू

गाविस स्तरीय अन्य योजनाहरू प्रस्तावित गरिएको छैन ।

६. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण

यस गाविसमा विपद् जोखिम न्यूनिकरण को लागि निम्न कृयाकलाप संचालन गर्नु पर्ने देखिएको छ ।

१. खडेरी नियन्त्रण:

- प्रत्येक वडामा रहेका पुराना पोखरीहरूको संरक्षण गर्ने ।
- पुनःभरण पोखरी नभएका वडामा आवश्यकता अनुसार पोखरी निर्माण गर्ने ।
- खानेपानीका मुहान वरिपरी अग्निसो लगायत अन्य जातका विरुवाहरू रोप्ने ।

२. बाढी पहिरो रोकथाम:

- वृक्षारोपण गर्ने, वन विनास हुन नदिने, भल तर्काउने ।

३. भूकम्प:

- भूकम्प प्रतिरोधक संरचना निर्माण गर्ने ।

४. चट्याङ्ग:

- चट्याङ्गबाट बच्ने तरिकाहरूको बारेमा सचेतना विकास गराउने ।

५. महामारी:

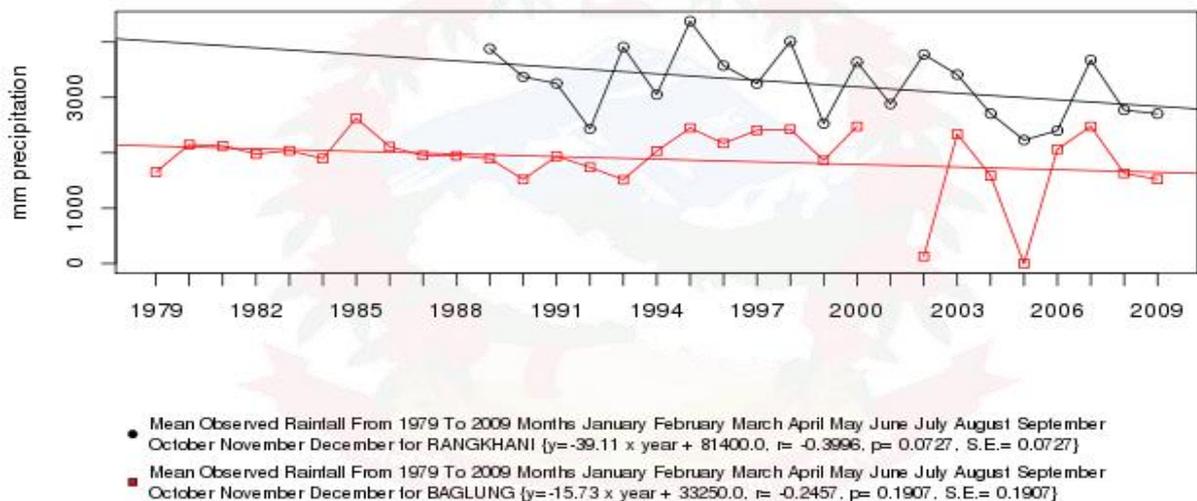
- हैजा, भ्रूणशोष, हेपाटाइटिस वि, टाईफाइडको रोकथाम:
- ब्यक्तिगत एवम् वातावरणीय सरसफाइ, स्वस्थ खाना र सफा पानी प्रयोग गर्ने बानिको विकास गराउन सचेतना अभियान चलाउने ।

६.१ बागलुङ्ग जिल्लाको बर्षात तथा तापक्रम

वर्षा र तापक्रमको तथ्यांक जल तथा मौषम बिज्ञान बिभाग अन्तर्गतका मौषम मापन केन्द्रबाट लिएको हो । यो तथ्यांक उक्त विभागको वेबसाइटको जलवायु पोर्टलमा उपलब्ध छ । बागलुङ्ग जिल्लाको हकमा बर्षातको लागि बागलुङ्ग र राङ्गखानी गरि दुइवटा केन्द्रको तथ्यांक उपलब्ध रहेको छ भने तापक्रमको तथ्यांक बागलुङ्ग केन्द्रको मात्र उपलब्ध रहेको छ ।

क) वर्षा

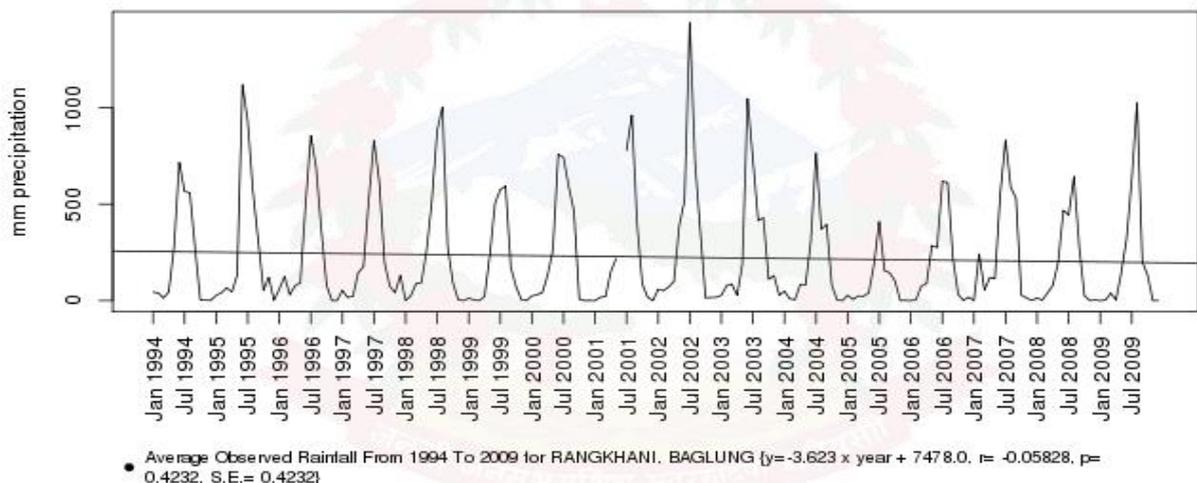
चित्र १ मा सन् १९७९ देखि २००९ सम्मको वार्षिक औषत वर्षात देखाइएको छ । तल्लो रेखाले बागलुङ्ग केन्द्रको बर्षाको अवलोकन तथ्यांकलाई जनाउछ भने माथिल्लो केन्द्रले राङ्गखानी केन्द्रको अवलोकन तथ्यांकलाई जनाउछ । बागलुङ्ग केन्द्रको बर्षात अवलोकनको तथ्यांक १९७९ देखि २००९ सम्मको रहेको छ भने राङ्गखानी केन्द्रको १९८९ देखि २००९ सम्मको अवधिको रहेको छ । बागलुङ्ग केन्द्रको वार्षिक औसत वर्षा १८०० मिलिमिटर रहेको छ भने राङ्गखानी केन्द्रको औसत वर्षा तुलनात्मक रूपमा अत्याधिक रहेको छ, जुन २९०० मिलिमिटर (सन् २००९ मा) देखिएको छ । दुवै केन्द्रमा वार्षिक बर्षातको परिमाण घट्दै गएको देखिन्छ । विगत तीस बर्षमा बागलुङ्ग केन्द्रमा वार्षिक ३०० मिलिमिटरका दरले औसत वार्षिक बर्षातको परिमाण घट्दै गएको (२१०० मिलिमिटर देखि १८०० मिलिमिटर) छ भने, राङ्गखानी केन्द्रमा अवलोकन गरिएको औसत वार्षिक बर्षात को परिमाण विगत बीस बर्षमा ६०० मिलिमिटरले घटेको देखिन्छ (३५०० बाट २९०० मिलिमिटर) । घट्दो वार्षिक औसत बर्षात को प्रवृत्ति र हिउदको समयमा हास हुँदै गएको बर्षातको कारणले कालान्तरमा पानीका श्रोतहरूमा हास हुनु तथा पानीको प्रवाह घट्दै जाने र सुख्खा हुँदै जाने समस्या देखिन सक्छ ।

१९७९ देखि २००९ सम्मको बार्षिक औसत वर्षा

ख) मासिक औसत वर्षात (१९९४ देखि २००९)

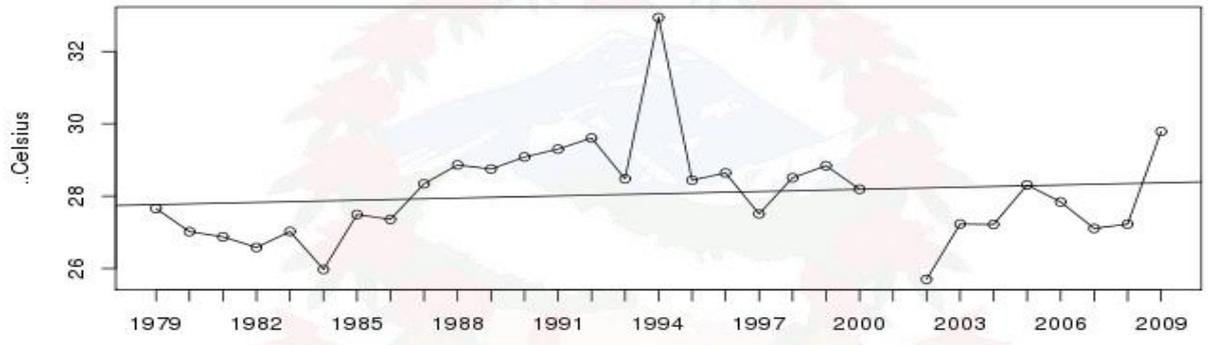
ग्राफ २ मा सन् १९९४ देखि २००९, १५ वर्षको मासिक वर्षातको फरक प्रस्तुत गरिएको छ । बागलुङ्ग जिल्लाको हकमा बागलुङ्ग र राङ्गखानी गरि दुईवटा केन्द्रको औसतलाइ तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ । उच्च वर्षात गर्मी यामको मनसुनको समय, बैशाख महिना देखि भाद्र महिना सम्म देखिन्छ मनसुनको बेलाको मासिक सबभन्दा बढी वर्षातको औसत ६०० - १००० मिलिमिटर देखिन्छ । २००२ को एक महिनामा नै भएको १५०० मिलिमिटर वर्षा नै १५ वर्षको अवधिमा अवलोकन गरिएको अधिकतम वर्षा हो । २००५ को वर्षातको महिनामा पनि ५०० मिलिमिटर वर्षा अवलोकन गरिएको मध्ये न्यूनतम परिमाण हो । २००९, २००८, २००९ र १९९९ मा पनि हिउँदका महिनामा नगण्य मात्र वर्षा भएको देखिन्छ भने २००७ मा सधैभन्दा बढी मात्रामा वर्षा भएको देखिन्छ ।

१९९४ देखि २००९ सम्मको मासिक वर्षातको औसत

ख) अधिकतम तापक्रम

ग्राफ ३ मा ९८४ मिटर उचाइमा रहेको बागलुङ्ग केन्द्रको १९७९ देखि २००९ सम्मको अवधिको बार्षिक अधिकतम तापक्रमको औसत तथ्याक्त प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त मापन अवधिभर औसत अधिकतम तापक्रम २५ देखि ३३ डिग्री सेल्सियससम्म रहेको देखिन्छ भने औसत तापक्रम २८ डिग्री सेल्सियस रहेको देखिन्छ । समग्र तीस वर्षको अधिकतम तापक्रमको औसत १ डिग्री सेल्सियसको हाराहारीका दरले बढ्दै गएको देखिन्छ । जल तथा मौसम विज्ञान विभागको वेबसाइटमा न्यूनतम तापक्रमको ग्राफ पनि उपलब्ध छ

• Average Observed Temp-Max From 1979 To 2009 Months January February March April May June July August September October November December for BAGLUNG {y=0.02008 x year -11.96, r= 0.134, p= 0.4802, S.E.= 0.4802}

१९७९ देखि २००९ सम्मको अधिकतम तापक्रमको औसत

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१: प्रत्येक वडाको जनसंख्याको विवरण

वडा नं	घरधुरी	सन् २०११ को जनगणना अनुसार			घरधुरी सर्भेक्षण अनुसार	सन् २०१५ को प्रक्षेपित		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	२०४	९१०	३९६	५१४	२४७	९१०	३९६	५१४
२	१३२	६६६	२७४	३९२	१५६	६६६	२७४	३९२
३	२३१	१२३१	५४२	६८९	२१३	१२३१	५४२	६८९
४	१५८	७०७	३१७	३९०	१६२	७०७	३१७	३९०
५	९४	३९४	१६९	२२५	७७	३९४	१६९	२२५
६	१०८	५४४	२५३	२९१	११०	५४४	२५३	२९१
७	१५२	८१५	३८९	४२६	१८५	८१५	३८९	४२६
८	१६१	७८३	३५५	४२८	१५०	७८३	३५५	४२८
९	१८५	१००७	४३६	५७१	२५८	१००७	४३६	५७१
जम्मा	१४२५	७०५७	३१३१	३९२६	१५५८	७०५४	३१३०	३९२४
		प्रतिशतमा	४४.३७	५५.६३		४४.३७	५५.६३	
	औसत प्रति घरधुरी जनसंख्या			४.९५			४.५३	

जनसंख्या वृद्धि दर (-) ०.०१

श्रोत : ग्रामिण खानेपानी

अनुसूची-२: घरधुरी तथा जातीय समुदाय सम्बन्धी अद्यावधिक तथ्यांक

क्र. स.	टोलको नाम	दलित	आदिवासी जनजाती	धार्मिक अल्पसंख्यक	अन्य	जम्मा
वडा नं १						
१	मसाल गाउँ	२	२४		१०	३६
२	हार्जबाङ्ग	१४				१४
३	कारीगाउँ	१८	१६		१४	४८
४	पोईबाङ्ग		६			६
५	कटुवाल डेरा	१०६	१३			११९
६	सिनुभुङ्ग	३	१६		५	२४
	जम्मा	१४३	७५		२९	२४७
वडा नं २						
१	काजरीटोल		१२			१२
२	पाखाडेरा		७			७

३	पुनडेरा		७			७
४	सेवाङ्ग		२			२
५	पुतली बजार		१			१
६	साजरी	१४	२			१६
७	साउडेरा	२	१७			१९
८	हारजवाङ्ग	२				२
९	हुलडारा	१२				१२
१०	लुडान	१	३			४
११	रूपक	१	११			१२
१२	कुँडे	१२	२३			३५
१३	भुनु	२	१			३
१४	सिवाङ्ग	१	४			५
१५	सुनगाँवा	३	४		१	८
१६	घोङ्गरो	३	८			११
	जम्मा	५३	१०२		१	१५६

वडा नं ३

१	टोटके टोल	८			१	९
२	तिलजन	८				८
३	रिनाम	१	७			८
४	चेलबाङ्ग		१		१३	१४
५	काल्यैरा	९	८			१७
६	हाँखर्क	२	१०		१	१३
७	भुकभुके	९	३			१२
८	जलजला	५	६		१	१२
९	माभवन	३	३			६
१०	पुछ्यारा टोल		१२			१२
११	चैते		२			२
१२	टोटके	६				६
१३	बडवान खोला		७		१०	१७
१४	घर्ती थोक		१८			१८
१५	माथिल्लो घर्ती थोक		२१			२१
१६	रोकाडेरा	३	६			९
१७	नाखाँदु		५			५
१८	कापारू		५			५
१९	मुन्ना		८			८
२०	सेरतुङ्ग	२	८		१	११
	जम्मा	५६	१३०		२७	२१३

वडा नं ४

१	याङ्गी टोल	३८				३८
---	------------	----	--	--	--	----

२	मदुबाङ्ग	२५				२५
३	रिबाङ्ग	१	७			८
४	काँडा	११	२७			३८
५	तिलखुङ्ग	१४	१२			२६
६	मसुरा खोला	१४				१४
७	मलेबाङ्ग	९	४			१३
	जम्मा	११२	५०		०	१६२
वडा नं ५						
१	तल्लो बुढाथोक टोल	३	३१			३४
२	उपल्लो बुढाथोक टोल	३	४०			४३
	जम्मा	६	७१		०	७७
वडा नं ६						
१	चैतेखर्क	७	८			१५
२	गुमटोल		१८			१८
३	ठानाबास		१३			१३
४	रिबवाटोल		७			७
५	माडीडेरा		१४			१४
६	सिन्दुर खोला		१०			१०
७	साउडेरा		८			८
८	बुल्लिया		४			४
९	सिन्धु	४	३			७
१०	खार्चन	२	१२			१४
	जम्मा	१३	९७		०	११०
वडा नं ७						
१	सानो चेलबाङ्ग	१	४			५
२	रंगिल	४	१९			२३
३	रोबाङ्ग	१२	१०			२२
४	मैतया		८			८
५	ठूलो चेलबाङ्ग	३०	१६			४६
६	विबाङ्ग	१४	१२			२६
७	गायन	४				४
८	सुविता	१				१
९	तुबाबाङ्ग		४			४
१०	नौरी खोला	२	२			४
११	गोरलुङ्ग	१				१
१२	रिबोरिया		२०			२०
१३	भिम्मा		१५			१५
१४	भैसा खोला		१			१
१५	केसी धारा		४			४

१६	भदौरे		१			१
	जम्मा	६९	११६			१८५
वडा नं ८						
१	मग्राबाङ्ग	१	५			६
२	असारेचान	११				११
३	भिबाङ्ग	२	१८			२०
४	रि खोला		२			२
५	पादरटोल		१२			१२
६	भर्कबाङ्ग		६			६
७	सिरूबाङ्ग	१३	१७			३०
८	नामति		१			१
९	मधुबाङ्ग	१४				१४
१०	कालीपोखरी	१८				१८
११	पिङ्गबोट		५			५
१२	अडिन	१	१३			१४
१३	हाकुना	४	७			११
	जम्मा	६४	८६	०	०	१५०
वडा नं ९						
१	तिघ्रा पानी	२	२४			२६
२	सोता		१०			१०
३	चुसीबाङ्ग	१	९			१०
४	हिचान	९	३			१२
५	मुर्बाङ्ग	१३	३			१६
६	चुसीबाङ्ग		१			१
७	सुर्जाबाङ्ग	३७	५			४२
८	पिङ्गबोट	१५	२७			४२
९	धुमधुमा		१			१
१०	सीप		२१			२१
११	रिनुबाङ्ग		११			११
१२	फुल्का धारा	४				४
१३	घालिम		१३			१३
१४	खबाङ्ग		२२			२२
१५	जाउलेपानी	१	११			१२
१६	लुप्राबाङ्ग		१०			१०
१७	स्यार्पा		५			५
	जम्मा	८२	१७६		०	२५८
	कूल जम्मा	५९८	९०३	०	५७	१५५८
	प्रतिशत	३८.३८	५७.९६	०.००	३.६६	१००.००
	टोलको संख्या १०७					

अनुसूची-३: खानेपानीको विद्यमान अवस्था

खानेपानीको अवस्था						खानेपानीको उपयोग सम्बन्धी तथ्यांक						
क्र स.	टोलको नाम	खानेपानी सुविधा प्राप्त	सुविधा स्तरोन्नति गर्नु पर्ने	सुविधा नपुगेका	जम्मा घर संख्या	पाइप, धारा	सुधारिएको कुवा	नसुधारिएको कुवा	मूल,पँधेरा	खोला, खोल्सी	अन्य कुलो	जम्मा
वडा नं १												
१	मसाल गाउँ	३६	१८		३६	३६						३६
२	हार्जवाङ्ग	१३	३	१	१४	१४						१४
३	कारीगाउँ	४१	७	७	४८	४१					७	४८
४	पोईवाङ्ग	६	६		६	६						६
५	कटुवाल डेरा	१०२	२४	१७	११९	१०२		१३		४		११९
६	सिनुभुङ्ग	२३	१३	१	२४	२४						२४
	जम्मा	२२१	७१	२६	२४७	२२३	०	१३		४	७	२४७
वडा नं २												
१	काजरीटोल	१२			१२	१२						१२
२	पाखाडेरा	७			७	७						७
३	पुनडेरा	७			७	७						७
४	सेवाङ्ग	२			२	२						२
५	पुतली बजार	१			१	१						१
६	साजरी			१६	१६			१४		२		१६
७	साउडेरा	१९			१९	१९						१९
८	हारजवाङ्ग	२			२	२						२
९	हुलडारा	१२			१२	१२						१२
१०	लुडान	४			४	४						४

११	रूपक	१२			१२	१२					१२
१२	कुँडे			३५	३५			३५			३५
१३	भुनु			३	३					३	३
१४	सिवाङ्ग			५	५					५	५
१५	सुनगाँवा	३		५	८	३		२		३	८
१६	घोङ्गरो			११	११					११	११
	जम्मा	८१	०	७५	१५६	८१	०	५१		२४	१५६

वडा नं ३

१	टोटने टोल			९	९					९	९
२	तिलजन			८	८					८	८
३	रिनाम			८	८					८	८
४	चेलवाङ्ग	८		६	१४	८				६	१४
५	काल्यैरा	१७			१७	१७					१७
६	हाँखर्क	१३			१३	१३					१३
७	भुकभुके	१२			१२	१२					१२
८	जलजला			१२	१२					१२	१२
९	माभवन			६	६					६	६
१०	पुछ्यारा टोल	१२			१२	१२					१२
११	चैते	२			२	२					२
१२	टोटके	६			६	६					६
१३	बडवान खोला	१७			१७	१७					१७
१४	घर्ती थोक	१८			१८	१८					१८
१५	माथिल्लो घर्ती थोक	२१			२१	२१					२१
१६	रोकाडेरा	९			९	९					९
१७	नाखौँदु	५			५	५					५

१८	कापारू	५		५	५						५
१९	मुन्गा		८	८			८				८
२०	सेरतुङ्ग		११	११			११				११
	जम्मा	१४५	६८	२१३	१४५		१९		४९		२१३
वडा नं ४											
१	याङ्गी टोल	३८		३८	३८						३८
२	मदुबाङ्ग	२५		२५	२५						२५
३	रिबाङ्ग		८	८			८				८
४	काँडा		३८	३८			३८				३८
५	तिलखुङ्ग		२६	२६			२६				२६
६	मसुरा खोला		१४	१४			१४				१४
७	मलेबाङ्ग		१३	१३			१३				१३
	जम्मा	६३	९९	१६२	६३		९९				१६२
वडा नं ५											
१	तल्लो बुढाथोक टोल		३४	३४			३४				३४
२	उपल्लो बुढाथोक टोल		४३	४३					४३		४३
	जम्मा		७७	७७			३४		४३		७७
वडा नं ६											
१	चैतेखर्क	१५		१५	१५						१५
२	गुमटोल		१८	१८			१८				१८
३	ठानाबास		१३	१३			१३				१३
४	रिबवाटोल		७	७			७				७
५	माडीडेरा	१४		१४	१४						१४
६	सिन्दुर खोला	१०		१०	१०						१०
७	साउडेरा	८		८	८						८

८	बुलिया	४		४	४			०		४
९	सिन्धु		७	७			७	०		७
१०	खार्चन		१४	१४			१४	०		१४
	जम्मा	५१	५९	११०	५१		५९	०		११०

वडा नं ७

१	सानो चेलबाङ्ग		५	५			३	२		५
२	रंगिल		२३	२३			२३			२३
३	रोबाङ्ग		२२	२२			२२			२२
४	मैतया		८	८			८			८
५	ठूलो चेलबाङ्ग	१४	३२	४६	१४			३२		४६
६	विबाङ्ग		२६	२६			५	२१		२६
७	गायन		४	४			४			४
८	सुविता		१	१			१			१
९	तुबाबाङ्ग		४	४			४			४
१०	नौरी खोला		४	४				४		४
११	गोरलुङ्ग		१	१			१			१
१२	रिबोरिया		२०	२०			१७	३		२०
१३	भिममा		१५	१५				१५		१५
१४	भैसा खोला		१	१				१		१
१५	केसी धारा		४	४				४		४
१६	भदौरे		१	१				१		१
	जम्मा	१४	१७१	१८५	१४		८८	८३		१८५

वडा नं ८

१	मग्नबाङ्ग		६	६				६		६
२	असारेचान		११	११				११		११

३	भिवाङ्ग			२०	२०					२०		२०
४	रि खोला			२	२					२		२
५	पादरटोल			१२	१२					१२		१२
६	भर्कवाङ्ग			६	६					६		६
७	सिरूवाङ्ग			३०	३०					३०		३०
८	नामति			१	१					१		१
९	मधुवाङ्ग			१४	१४					१४		१४
१०	कालीपोखरी			१८	१८					१८		१८
११	पिङ्गवोट	५			५	५						५
१२	अडिन	१४	४		१४	१४						१४
१३	हाकुना	६	५	५	११	६		५				११
	जम्मा	२५	९	१२५	१५०	२५		५		१२०		१५०

वडा नं ९

१	तिघ्रा पानी	२१		५	२६	२१		५				२६
२	सोता	१०			१०	१०						१०
३	चुसीवाङ्ग	१०			१०	१०						१०
४	हिचान	१२			१२	१२						१२
५	मुर्बाङ्ग	१६			१६	१६						१६
६	चुसीवाङ्ग	१			१	१						१
७	सुर्जीवाङ्ग			४२	४२					४२		४२
८	पिङ्गवोट			४२	४२					४२		४२
९	धुमधुमा			१	१					१		१
१०	सीप	२०		१	२१	२०				१		२१
११	रिनुवाङ्ग	८		३	११	८			३			११
१२	फुल्का धारा	४			४	४						४

१३	घालिम	१३			१३	१३						१३
१४	खबाङ्ग	१२		१०	२२	१२				१०		२२
१५	जाउलेपानी			१२	१२					१२		१२
१६	लुप्राबाङ्ग			१०	१०					१०		१०
१७	स्यार्पा			५	५					५		५
	जम्मा	१२७		१३१	२५८	१२७		५	३	१२३		२५८
	कूल जम्मा	७२७	८०	८३१	१५५८	७२९	०	३७३	३	४४६	७	१५५८
	प्रतिशत	४६.६६	५.१३	५३.३४	१००	४६.७९	०.००	२३.९४	०.१९	२८.६३	०.४५	१००
	टोलको संख्या १०७											
								पाईप धाराबाट पानी खाने ७२९		४६.७९	%	
								सुधारिएको कुवाबाट पानी खाने ०		०.००	%	
								नसुधारिएको कुवाबाट पानी खाने ३७३		२३.९४	%	
								मूल पँधेरा बाट पानी खाने ३		०.१९	%	
								खोला खोल्सी बाट पानी खाने ४४६		२८.६३	%	
								अन्य कुलो बाट पानी खाने ७		०.४५	%	

अनुसूची-४: खानेपानीको सुविधास्तर निर्धारण

क्र.स.	टोलको नाम	पानी थाप्ने स्थान	जम्मा घर संख्या	हालको अवस्था				
				गुणस्तर	परिमाण	समय	विश्वसनियता	सुबिधास्तर
वडा नं १								
१	मसाल गाउँ	धारा	३६	१	२	१	१	२
२	हार्जवाङ्ग	धारा	१४	१	१	१	१	१
३	कारीगाउँ	धारा	४८	१	२	१	२	२
४	पोईवाङ्ग	धारा	६	१	१	१	१	१
५	कटुवाल डेरा	धारा	१०२	१	१	१	१	१
	कटुवाल डेरा	कुवा	१७	४	३	२	३	४
६	सिनुभुङ्ग	धारा	२४	१	१	१	१	१
	जम्मा		२४७					
वडा नं २								
१	काजरीटोल	धारा	१२	१	१	१	१	१
२	पाखाडेरा	धारा	७	१	१	१	१	१
३	पुनडेरा	धारा	७	१	१	१	१	१
४	सेवाङ्ग	धारा	२	१	१	१	१	१
५	पुतली बजार	धारा	१	१	१	१	१	१
६	साजरी	कुवा,खोल्सी	१६	४	२	२	२	४
७	साउडेरा	धारा	१९	१	२	१	१	२
८	हारजवाङ्ग	धारा	२	१	२	१	१	२
९	हुलडारा	धारा	१२	१	२	१	१	२
१०	लुडान	धारा	४	१	२	१	१	२
११	रूपक	धारा	१२	१	१	१	१	१

१२	कुँडे	कुवा	३५	४	१	२	३	४
१३	भुनु	खोल्सी	३	४	१	१	२	४
१४	सिवाङ्ग	खोल्सी	५	४	१	२	१	४
१५	सुनगाँवा	धारा, कुवा	८	४	१	१	३	४
१६	घोङ्गरो	खोल्सी	११	४	१	१	३	४
	जम्मा		१५६					

वडा नं ३

१	टोट्ने टोल	खोला	९	४	१	१	२	४
२	तिलजन	खोला	८	४	१	१	२	४
३	रिनाम	खोला	८	४	१	१	२	४
४	चेलबाङ्ग	खोला	१४	४	१	१	२	४
५	काल्पैरा	धारा	१७	१	१	१	१	१
६	हाँखर्क	धारा	१३	१	१	१	१	१
७	भुकभुके	धारा	१२	१	१	१	१	१
८	जलजला	खोला	१२	४	१	२	२	४
९	माभवन	खोला	६	४	१	१	१	४
१०	पुछारा टोल	धारा	१२	१	१	१	१	१
११	चैते	धारा	२	१	१	१	१	१
१२	टोट्के	धारा	६	१	१	१	१	१
१३	बडवान खोला	धारा	१७	१	१	१	१	१
१४	घर्ती थोक	धारा	१८	१	१	१	१	१
१५	माथिल्लो घर्ती थोक	धारा	२१	१	१	१	१	१
१६	रोकाडेरा	धारा	९	१	१	१	१	१
१७	नाखौंदु	धारा	५	१	१	१	१	१
१८	कापारू	धारा	५	१	१	१	१	१

१९	मुन्गा	कुवा	८	४	३	१	२	४
२०	सेरतुङ्ग	कुवा	११	४	३	१	२	४
	जम्मा		२१३					
वडा नं ४								
१	याङ्गी टोल	धारा	३८	१	१	१	१	१
२	मदुबाङ्ग	धारा	२५	१	१	१	१	१
३	रिबाङ्ग	कुवा	८	४	३	२	२	४
४	काँडा	कुवा	३८	४	३	२	२	४
५	तिलखुङ्ग	कुवा	२६	४	३	३	२	४
६	मसुरा खोला	कुवा	१४	४	३	२	१	४
७	मलेबाङ्ग	कुवा	१३	४	३	१	२	४
	जम्मा		१६२					
वडा नं ५								
१	तल्लो बुढाथोक टोल	कुवा	३४	४	२	३	३	४
२	उपल्लो बुढाथोक टोल	खोला	४३	४	१	१	३	४
	जम्मा		७७					
वडा नं ६								
१	चैतेखर्क	धारा	१५	१	१	१	१	१
२	गुमटोल	कुवा	१८	४	१	२	२	४
३	ठानाबास	कुवा	१३	४	१	२	१	४
४	रिबवाटोल	कुवा	७	४	१	१	१	४
५	माडीडेरा	धारा	१४	१	१	१	१	१
६	सिन्दुर खोला	धारा	१०	१	१	१	१	१
७	साउडेरा	धारा	८	१	१	१	१	१
८	बुलटिया	धारा	४	१	१	१	१	१

९	सिनखु	कुवा	७	४	१	१	१	४
१०	खार्चन	कुवा	१४	४	१	२	२	४
	जम्मा		११०					

वडा नं ७

१	सानो चेलबाङ्ग	कुवा	५	४	३	२	२	४
२	रंगिल	कुवा	२३	४	२	२	२	४
३	रोबाङ्ग	कुवा	२२	४	३	२	२	४
४	मैतया	कुवा	८	४	१	१	३	४
५	चेलबाङ्ग	धारा	१४	१	२	१	१	२
		खोला	३२	४	१	३	१	४
६	विबाङ्ग	कुवा,खोला	२६	४	१	१	१	४
७	गायन	कुवा	४	४	१	१	२	४
८	सुविता	कुवा	१	४	२	१	३	४
९	तुबाबाङ्ग	कुवा	४	४	१	२	२	४
१०	नौरी खोला	खोला	४	४	१	२	१	४
११	गोरलुङ्ग	कुवा	१	४	१	२	१	४
१२	रिबोरिया	कुवा,खोला	२०	४	१	३	२	४
१३	भिम्मा	खोला	१५	४	१	३	१	४
१४	भैसा खोला	खोला	१	४	१	२	१	४
१५	केसी धारा	खोला	४	४	१	१	१	४
१६	भदौरे	खोला	१	४	१	१	१	४
	जम्मा		१८५					

वडा नं ८

१	मग्रबाङ्ग	खोल्सी	६	४	१	२	३	४
२	असारेचान	खोल्सी	११	४	१	३	३	४

३	भिवाङ्ग	खोल्सी	२०	४	१	२	३	४
४	रि खोला	खोल्सी	२	४	१	२	३	४
५	पादरटोल	खोल्सी	१२	४	१	३	३	४
६	भर्कवाङ्ग	खोल्सी	६	४	१	२	१	४
७	सिरूवाङ्ग	खोल्सी	३०	४	१	२	१	४
८	नामति	खोल्सी	१	४	१	२	१	४
९	मधुवाङ्ग	खोल्सी	१४	४	१	२	१	४
१०	कालीपोखरी	खोल्सी	१८	४	१	२	३	४
११	पिङ्गबोट	धारा	५	१	१	१	१	१
१२	अडिन	धारा	१४	१	१	१	१	१
१३	हाकुना	धारा	११	१	१	१	१	१
	जम्मा		१५०					

वडा नं ९

१	तिघ्रा पानी	धारा	२१	१	१	१	१	१
		कृवा	५	४	१	२	२	४
२	सोता	धारा	१०	१	१	१	१	१
३	चुसीबाङ्ग	धारा	१०	१	१	१	१	१
४	हिचान	धारा	१२	१	१	१	१	१
५	मुर्बाङ्ग	धारा	१६	१	१	१	१	१
६	चुसीबाङ्ग	धारा	१	१	१	१	१	१
७	सुर्जाबाङ्ग	खोल्सी	४२	४	१	२	२	४
८	पिङ्गबोट	खोल्सी	४२	४	१	१	२	४
९	धूमधुमा	खोल्सी	१	४	१	१	१	४
१०	सीप	धारा	२१	१	२	१	१	२
११	रिनुवाङ्ग	खोल्सी	११	४	१	१	२	४

१२	फुल्का धारा	धारा	४	१	१	१	१	१	१
१३	घालिम	धारा	१३	१	१	१	१	१	१
१४	खबाङ्ग	धारा	१२	१	१	१	१	१	१
		खोल्सी	१०	४	२	२	२	२	४
१५	जाउलेपानी	खोल्सी	१२	४	२	२	१	१	४
१६	लुप्राबाङ्ग	खोल्सी	१०	४	१	२	१	१	४
१७	स्यार्पा	खोल्सी	५	४	१	१	२	२	४
	जम्मा		२५८						
	कूल जम्मा		१५५८						
	प्रतिशत	वर्गिकरण १	४९ (४४.१४ %)	८७ (७८.३८ %)	७३ (६५.७६ %)	६९ (६२.१६ %)	४१ (३६.९३ %)		
	टोलको संख्या १०७ र ४	वर्गिकरण २	०	१४ (१२.६१ %)	३१ (२७.९३ %)	२८ (२५.२३ %)	८ (७.२१ %)		
		वर्गिकरण ३	०	१० (९.०१ %)	७ (६.३१ %)	१४ (१२.६१ %)	०		
		वर्गिकरण ४	६२ (५५.८६ %)	०	०	०	६२ (५५.८६ %)		

अनुसूची-५: आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका १० योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था

क्र.सं.	योजनाको नाम	हाल प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू	योजनाको प्रकार	वडानं	जम्मा लाभान्वित घर धुरीहरू	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरूको नाम	सेवा सन्चालन भएको वर्ष	योजनाको भौतिक अवस्था	सुधार गर्नु पर्ने
१	डलस	डलस	ग्रभिटी	८	१७	अडेनडेरा, हाकुना	२०६९	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने
२	नौ बहिनी	नौ बहिनी	ग्रभिटी	२,३,४	२५६	काजरी, मरूबाड.,पाखाडेरा,पुनडेरा,साजरी,घर्ती थोक,सेरबाड.,रोकाडेरा,वगालेडेरा,हार्जबाड.,मजुवाहुलडारा	२०७०	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने
३	चैतेखर्क	चैतेखर्क	ग्रभिटी	६	२२	चैतेखर्क	२०६९	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने
४	चेलबाङ्ग खा.पा.योजना	बाछिम खोला	ग्रभिटी	७	२५	चेलबाड., गापन, सविता	२०५०	नराम्रो	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने, संरचनाहरू मर्मत गर्नु पर्ने
५	रिमुल खा.पा.यो	रिमुल	ग्रभिटी	९	१७	तिघापानी	२०५४	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने, संरचनाहरू मर्मत गर्नु पर्ने
६	सीप खा.पा.यो	सीपधारा	ग्रभिटी	९	१६	सीप, रिनुबाड., साउडेरा	२०५४	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने, संरचनाहरू मर्मत गर्नु पर्ने
७	लुछान घाट	लुछानघाट	ग्रभिटी	९	५१	हिचान,चुसिबाड.,सोता, मुर्बाड.	२०५७	राम्रो	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने
क्र.सं.	योजनाको नाम	हाल प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू	योजनाको प्रकार	वडानं	जम्मा लाभान्वित घर धुरीहरू	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरूको नाम	सेवा सन्चालन भएको वर्ष	योजनाको भौतिक अवस्था	सुधार गर्नु पर्ने
८	कटुवाल डेरा	बाघपानी चुवा	ग्रभिटी	१	११८	कटुवाल डेरा	२०५०	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने
९	हाँगी खोला	हाँगी खोला	ग्रभिटी	१	६३	मसालगाउँ, पोईबाड.,हार्जबाड., सिनुखुङ्ग	२०५०	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने
१०	कारीगाउँ	मुलखोला, कबली पाक्के	ग्रभिटी	१	४८	कारीगाउँ	२०५०	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने
११	सिबन खोला	सिबन खोला	ग्रभिटी	७	४५	रंगिल, रोबाङ्ग, मैतया	०५१/५२	संतोषजनक	WSP लागु गर्नु पर्ने,गुणस्तर सुधार र पानीको मात्रा थप गर्नु पर्ने
				जम्मा	६७८				

अनुसूची-६: निर्माणधिन खानेपानी योजनाहरूको विवरण

क्र.सं	योजनाको नाम	हाल प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू	योजनाको प्रकार	वडानं	जम्मा लाभान्वित घर धूरीहरू	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरूको नाम	शुरू भएको वर्ष	योजनाको लागत	लागत अनुसार संरचना विवरण
१	सीपधारा	सीपधारा	ग्रभिटी	९	४१	धुमधुमा, सीप गैरा, तल्लो सीप, उपल्लो सीप, साउडेरा, फुल्काधारा, घालिम	२०७१	२,९४३,४९५.७७	ईन्टेक २, आर भि टि २, डि.सि.१, वि.पि.टि १, धारा १२

अनुसूची-७: गाविसका टोलहरूमा घरेलु चर्पीको हालको अवस्था

क्र.स.	टोलको नाम	पक्की चर्पी भएका	कच्ची चर्पी भएका	चर्पी नभएका	जम्मा घर संख्या	चर्पी नभएको %, वडाको घरधुरीको आधारमा
वडा नं १						
१	मसाल गाउँ	२३	१३		३६	
२	हार्जबाङ्ग	५	९		१४	
३	कारीगाउँ	३५	१२	१	४८	
४	पोईबाङ्ग		२	४	६	
५	कटुवाल डेरा	२७	६६	२६	११९	
६	सिनुभुङ्ग	१३		११	२४	
	जम्मा	१०३	१०२	४२	२४७	१७.००
वडा नं २						
१	काजरीटोल	४		८	१२	
२	पाखाडेरा	१		६	७	
३	पुनडेरा	५		२	७	
४	सेवाङ्ग	२			२	
५	पुतली बजार	१			१	
६	साजरी	२		१४	१६	
७	साउडेरा	८	३	८	१९	
८	हारजवाङ्ग			२	२	
९	हुलडारा			१२	१२	
१०	लुडान			४	४	
११	रूपक		४	८	१२	
१२	कुँडे			३५	३५	
१३	भुनु			३	३	
१४	सिवाङ्ग			५	५	
१५	सुनगाँवा		२	६	८	
१६	घोङ्ग्री			११	११	
	जम्मा	२३	९	१२४	१५६	७९.४९
वडा नं ३						
१	टोट्ने टोल		५	४	९	
२	तिलजन		६	२	८	
३	रिनाम		८		८	
४	चेलबाङ्ग	९	५		१४	
५	काल्यैरा	७	९	१	१७	
६	हाँखर्क	२	१०	१	१३	
७	भुकभुके		१	११	१२	
८	जलजला		७	५	१२	
९	माभवन		५	१	६	

१०	पुछारा टोल		८	४	१२	
११	चैते		२		२	
१२	टोटके		४	२	६	
१३	बडवान खोला	१७			१७	
१४	घर्ती थोक	९	१	८	१८	
१५	माथिल्लो घर्ती थोक	१२		९	२१	
१६	रोकाडेरा	३	१	५	९	
१७	नाखाँदु	३		२	५	
१८	कापारू	५			५	
१९	मुन्ना		८		८	
२०	सेरतुङ्ग		११		११	
	जम्मा	६७	९१	५५	२१३	२५.८२

वडा नं ४

१	याङ्गी टोल	१४		२४	३८	
२	मदुबाङ्ग	४	१०	११	२५	
३	रिबाङ्ग		७	१	८	
४	काँडा		१९	१९	३८	
५	तिलखुङ्ग		७	१९	२६	
६	मसुरा खोला		१४		१४	
७	मलेबाङ्ग			१३	१३	
	जम्मा	१८	५७	८७	१६२	५३.७०

वडा नं ५

१	तल्लो बुढाथोक टोल	८	२५	१	३४	
२	उपल्लो बुढाथोक टोल	११	३०	२	४३	
	जम्मा	१९	५५	३	७७	३.९०

वडा नं ६

१	चैतेखर्क			१५	१५	
२	गुमटोल			१८	१८	
३	ठानाबास		४	९	१३	
४	रिबवाटोल		७		७	
५	माडीडेरा	५	७	२	१४	
६	सिन्दुर खोला	५	२	३	१०	
७	साउडेरा	५		३	८	
८	बुल्लिया	२	२		४	
९	सिन्धु			७	७	
१०	खार्चन	१०	४		१४	
	जम्मा	२७	२६	५७	११०	५१.८२

वडा नं ७

१	सानो चेलबाङ्ग	३	२		५	
---	---------------	---	---	--	---	--

२	रंगिल		२२	१	२३	
३	रोबाङ्ग	२	२०		२२	
४	मैतया		८		८	
५	चेलबाङ्ग	९	३७		४६	
६	विबाङ्ग		२६		२६	
७	गायन			४	४	
८	सुविता			१	१	
९	तुबाबङ्ग		४		४	
१०	नौरी खोला		१	३	४	
११	गोरलुङ्ग			१	१	
१२	रिबोरिया		२०		२०	
१३	भिम्मा			१५	१५	
१४	भैसा खोला		१		१	
१५	केसी धारा		३	१	४	
१६	भदौरे		१		१	
	जम्मा	१४	१४५	२६	१८५	१४.०५

वडा नं ८

१	मग्नबाङ्ग		४	२	६	
२	असारेचान		१०	१	११	
३	भिबाङ्ग	३	३	१४	२०	
४	रि खोला	१		१	२	
५	पादरटोल	१	११		१२	
६	भर्कबाङ्ग		६		६	
७	सिरूबाङ्ग	१	२९		३०	
८	नामति			१	१	
९	मदुबाङ्ग		१४		१४	
१०	कालीपोखरी		१८		१८	
११	पिड्बोट	१		४	५	
१२	अडिन	६	४	४	१४	
१३	हाकुना	२	३	६	११	
	जम्मा	१५	१०२	३३	१५०	२२.००

वडा नं ९

१	तिघ्रा पानी	४	९	१३	२६	
२	सोता		५	५	१०	
३	चुसीबाङ्ग		९	१	१०	
४	हिचान	१	५	६	१२	
५	मुर्बाङ्ग	३	७	६	१६	
६	चुसीबाङ्ग			१	१	
७	सुर्जाबाङ्ग		१	४१	४२	

८	पिड्ढोट	१२	३	२७	४२	
९	धुमधुमा			१	१	
१०	सीप		२१		२१	
११	रिनुबाड		११		११	
१२	फुल्का धारा		४		४	
१३	घालिम			१३	१३	
१४	खवाड		२२		२२	
१५	जाउलेपानी		१२		१२	
१६	लुप्राबाड		१०		१०	
१७	स्यार्पा		५		५	
	जम्मा	२०	१२४	११४	२५८	४४.१९
	कूल जम्मा	३०६	७११	५४१	१५५८	
	प्रतिशत	१९.६४	४५.६४	३४.७२	१००.००	
	टोलको संख्या १०७					

अनुसूची-८: विद्यालय तथा संस्थागत शौचालयको वर्तमान अवस्था

क्र. सं	विद्यालय वा संस्थाकोनाम	शौचालय भएको/नभएको	प्रयोगमा रहेको/नरहेको	पानीको सुबिधा भएको	लैंगिक मैत्री भएको
१	जनता प्रा.वि.	भएको	रहेको	०	०
२	ज्ञानेन्द्र मा.वि.	भएको	रहेको	०	भएको
३	कुँडेढोर प्रा.वि.	भएको	रहेको	०	भएको
४	हिले नमुना प्रा.वि.	भएको	रहेको	०	भएको
५	जनज्योति प्रा.वि.	भएको	रहेको	भएको	०
६	पवित्र ज्ञान कुन्ज प्रा.वि.	०	०	०	०
७	ज्ञानज्योति प्रा.वि.	भएको	रहेको	०	भएको
८	जनकल्याण नि.मा.वि.	भएको	रहेको	०	भएको
९	तिलाचन नि.मा.वि.	भएको	रहेको	०	०
१०	हिमशिखर प्रा.वि.	भएको	रहेको	१	०
११	गाविस कार्यालय	भएको	रहेको	०	०
१२	उपस्वास्थ्य चौकी	भएको	रहेको	०	०
१३	प्रहरी कार्यालय	भएको	रहेको	०	०
१४	डाईनामिक बोर्डिङ स्कूल	भएको	रहेको	०	०
	भएको	१३	१३	१	५

अनुसूची-९: पूर्ण सरसफाइका सूचकहरूको अवस्था

क्र. स.	टोलको नाम	सबै घरपरिवारले चर्पीको नियमित प्रयोग गर्ने	महत्वपूर्ण अवस्थामा साबुन पानीले हात धुने	घरायसी तहमा पिउनेपानी शुद्धिकरण गरी पिउने	ब्यक्तिगत सरसफाइ कायम गर्ने	घर भित्र बाहिरका ठोस फोहोर मैला खाडलमा फाल्ने	खेर गएको पानीको उचित ब्यवस्थापन गर्ने	भाँडा सुकाउने चाँग भएको	धुँवा रहित चुल्हो भएको (गोबर ग्यास,अन्य)
वडा नं १									
१	मसाल गाउँ	२०	८	३	१०	०	०	०	४
२	हार्जवाड	१४	४	३	४	०	०	०	०
३	कारीगाउँ	४८	२०	१०	२०	०	०	१	२०
४	पोईवाड	२	०	०	०	०	०	०	०
५	कटुवाल डेरा	९१	२०	२	२०	०	०	०	०
६	सिनुभुड	१३	५	३	५	०	०	०	०
	जम्मा	१८८	५७	२१	५९	०	०	१	२४
वडा नं २									
१	काजरीटोल	४	१	१	१	०	०	०	०
२	पाखाडेरा	६	२	२	२	०	०	०	०
३	पुनडेरा	५	२	२	२	०	०	०	०
४	सेवाड	२	१	०	१	०	०	०	०
५	पुतली बजार	१	१	०	१	०	०	०	०
६	साजरी	२	०	०	०	०	०	०	०
७	साउडेरा	११	५	३	५	०	०	०	०
८	हारजवाड		०	०	०	०	०	०	०
९	हुलडारा		०	०	०	०	०	०	०
१०	लुडान		०	०	०	०	०	०	०
११	रूपक	४	१	०	१	०	०	०	०
१२	कुँडे	१	१	०	१	०	०	०	०
१३	भुनु		०	०	०	०	०	०	०
१४	सिवाड		०	०	०	०	०	०	०
१५	सुनगाँवा	२	०	०	०	०	०	०	०
१६	घोङ्ग्रो		०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	३८	१४	८	१४	०	०	०	०
वडा नं ३									
१	टोट्ने टोल	५	३	१	२	०	०	०	०
२	तिलजन	६	२	२	२	०	०	०	०
३	रिनाम	८	५	३	५	०	०	०	०
४	चेलवाड	१४	८	३	८	०	०	०	०
५	काल्यैरा	७	४	३	४	०	०	०	०
६	हाँखर्क	१२	६	४	६	०	०	०	०

७	भुकभुके	१	१	०	१	०	०	०	०
८	जलजला	७	४	१	४	०	०	०	०
९	माभवन	५	३	१	३	०	०	०	०
१०	पुछारा टोल	८	५	२	५	०	०	०	०
११	चैते	२	०	०	०	०	०	०	०
१२	टोटके	४	१	०	१	०	०	०	०
१३	बडवान खोला	१७	१०	५	१०	०	१	०	२
१४	घर्ती थोक	१०	५	४	५	०	०	०	०
१५	माथिल्लो घर्ती थोक	१२	५	४	५	०	०	०	०
१६	रोकाडेरा	४	१	१	१	०	०	०	०
१७	नाखाँदु	३	१	०	१	०	०	०	०
१८	कापारू	५	२	०	२	०	०	०	०
१९	मुन्गा	८	२	३	२	०	०	०	०
२०	सेरतुड	११	२	३	२	०	०	०	०
	जम्मा	१४९	७०	४०	७०	०	१	०	२

वडा नं ४

१	याङ्गी टोल	१४	८	४	८	०	०	०	०
२	मदुबाड	१४	८	४	८	०	०	०	०
३	रिबाड	७	५	२	५	०	०	०	०
४	काँडा	१९	८	४	८	०	०	०	०
५	तिलखुङ्ग	७	२	१	२	०	०	०	०
६	मसुरा खोला	१४	३	४	३	०	०	०	०
७	मलेबाड	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	७५	३४	१९	३४	०	०	०	०

वडा नं ५

१	तल्लो बुढाथोक टोल	३४	१०	४	१०	०	०	०	०
२	उपल्लो बुढाथोक टोल	४०	१०	४	१०	०	०	०	०
	जम्मा	७४	२०	८	२०	०	०	०	०

वडा नं ६

१	चैतेखर्क	१	०	०	०	०	०	०	०
२	गुमटोल	४	२	१	२	०	०	०	०
३	ठानाबास	०	०	०	०	०	०	०	०
४	रिबवाटोल	७	४	३	४	०	०	०	०
५	माडीडेरा	१२	८	५	८	०	०	०	०
६	सिन्दुर खोला	७	४	४	४	०	०	०	०
७	साउडेरा	५	३	१	३	०	०	०	०
८	बुल्टिया	४	३	१	३	०	०	०	०
९	सिन्धु	०	०	०	०	०	०	०	०
१०	खार्चन	१४	८	४	८	०	०	०	०

	जम्मा	५४	३२	२३	३२	०	०	०	०
वडा नं ७									
१	सानो चेलबाड	५	३	१	३	०	०	०	०
२	रंगिल	२२	१०	५	१०	०	०	०	०
३	रोबाड	२०	१	६	१	०	०	०	०
४	मैतया	८	४	२	४	०	०	०	०
५	ठूलो चेलबाड	३६	१५	५	१५	०	०	०	०
६	विबाड	२६	१०	५	१०	०	०	०	०
७	गायन	०	०	०	०	०	०	०	०
८	सुविता	०	०	०	०	०	०	०	०
९	तुबाबाड	४	२	१	२	०	०	०	०
१०	नौरी खोला	०	०	०	०	०	०	०	०
११	गोरलुङ	०	०	०	०	०	०	०	०
१२	रिबोरिया	२०	८	४	८	०	०	०	०
१३	भिम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०
१४	भैसा खोला	१	०	०	०	०	०	०	०
१५	केसी धारा	३	१	१	१	०	०	०	०
१६	भदौरे	१	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	१४६	५४	२५	५४	०	०	०	०

वडा नं ८									
१	मग्रबाङ्ग	४	२	१	२	०	०	०	०
२	असारेचान	१०	६	३	६	०	०	०	०
३	भिबाड	६	५	१	४	०	०	०	०
४	रि खोला	१	०	०	०	०	०	०	०
५	पादरटोल	६	४	१	४	०	०	०	०
६	भर्कबाड	३०	५	६	५	०	०	०	०
७	सिरूबाड	०	०	०	०	०	०	०	०
८	नामति	१४	८	४	८	०	०	०	०
९	मधुबाड	१८	८	५	८	०	०	०	०
१०	कालीपोखरी	१२	६	४	६	०	०	०	०
११	पिड्बोट	५	२	२	२	०	०	०	०
१२	अडिन	१०	५	४	५	०	०	०	०
१३	हाकुना	५	२	३	३	०	०	०	०
	जम्मा	१२१	५१	३४	५४	०	०	०	०

वडा नं ९									
१	तिघ्रा पानी	१३	५	३	५	०	०	०	०
२	सोता	५	३	१	३	०	०	०	०
३	चुसीबाड	९	४	२	४	०	०	०	०
४	हिचान	६	३	१	३	०	०	०	०

५	मुर्बाड	१०	५	२	५	०	०	०	०
६	चुसीबाड	०	०	०	०	०	०	०	०
७	सुर्जीबाड	१	०	०	०	०	०	०	०
८	पिड्बोट	१५	६	४	६	०	०	०	०
९	धुमधुमा	०	०	०	०	०	०	०	०
१०	सीप	२०	८	५	८	०	०	०	०
११	रिनुबाड	११	८	४	८	०	०	०	०
१२	फुल्का धारा	४	३	२	३	०	०	०	०
१३	घालिम	०	०	०	०	०	०	०	०
१४	खबाड	२२	१०	४	१०	०	०	०	०
१५	जाउलेपानी	१२	५	५	५	०	०	०	०
१६	लुप्राबाड	१०	५	४	५	०	०	०	०
१७	स्यापा	५	३	१	३	०	०	०	०
	जम्मा	१४३	६८	४०	६८	०	०	०	०
	कूल जम्मा	९८८	४००	२१८	४०५	०	१	१	२६
	प्रतिशत	६३.४१	२५.६७	१३.९९	२५.९९	०.००	०.०६	०.०६	१.६७

अनुसूची-१०: गाविस स्तरिय तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण र लागत

क्र.सं	योजनाको नाम प्राथमिकताको आधारमा	योजनाको प्रकार	नयाँ/मर्मत/पुन निर्माण	वडा नं	टोलको नाम/घरधुरी	घरधुरी	जनसंख्या	लागत ने रू हजारमा
१	बाहुनपानी खा.पा.यो.	ग्राभिटि	नयाँ	सबै		२८७	१,३००	१२,२८६
२	घोसखोर छरछरे	ग्राभिटि	नयाँ	८,५	मग्नवान,असारेचान,जिबाड.,यारी,बुढाथोक	३२	१४५	१,३७०
३	तिलखु मूल	ग्राभिटि	नयाँ	४	तिलखु	६०	२७२	२,५६९
४	माभवन	ग्राभिटि	नयाँ	३	माभवन	१५	६८	६४२
५	लुप्ली	ग्राभिटि	नयाँ	९	लुप्ली	१७	७७	७२८
६	वाँसको जरा	ग्राभिटि	नयाँ	५	पुल्कु	१७	७७	७२८
७	लाप्लेवा	ग्राभिटि	मर्मत	६	लाप्लेवा	१७	७७	७२८
८	यात्री	ग्राभिटि	नयाँ	३	यात्री,स्यार्तुड.	७	३२	३००
९	जाउलेपानी	ग्राभिटि	नयाँ	९	जाउलेपानी,लुप्राबाड.स्यार्पा	३५	१५९	१,४९८
१०	साभाटी	ग्राभिटि	नयाँ	२	भासाडी	९	४१	३८५
११	चुवा बाघपानी	ग्राभिटि	नयाँ	१	चुवा बाघपानी	१५	६८	६४२
१२	भुते छहरा	ग्राभिटि	नयाँ	१	डोब्ले	६	२७	२५७
१३	भ्रिम्मा	ग्राभिटि	नयाँ	७	भ्रिम्मा	४३	१९५	१,८४१
१४	विमल	ग्राभिटि	नयाँ	६	विमल	३७	१६८	१,५८४
१५	थाना,ढिक्राव	ग्राभिटि	नयाँ	६	थाना,ढिक्राव	३३	१४९	१,४१३
१६	खार्चन	ग्राभिटि	नयाँ	६	खार्चन	२१	९५	८९९
१७	घ्यूसेन	ग्राभिटि	नयाँ	५	यारी, खाजिम्पो	२५	११३	१,०७०
१८	सर्पधारा	ग्राभिटि	नयाँ	७	सर्पधारा	२९	१३१	१,२४०
कूल जम्मा सबै स्कीमको लागत श्रोत संरक्षण समेत								३०,१८०

प्रति परिवार औसत जनसंख्या ४.४९,प्रति व्यक्ति ग्राभिटि स्कीमको लागत रू ९,४५०, प्रति व्यक्ति सोलार पम्पिड. स्कीमको लागत रू १७,८५० र प्रतिव्यक्ति श्रोत संरक्षण को रू १,२६० को हिसाबले लागत अनुमान तयार गरिएको छ ।

अनुसूची-११: गाविस स्तरिय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना

गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना

खुल्ला दिसामुक्त घोषणाको प्रतिफललाई दिगो र निरन्तर रूपमा अगाडि बढाई आधारभूत सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्थामा सुधार गर्नु पर्दछ । घोषणाको समयसम्म आउँदा गर्न इच्छा भएपनि गर्न बाँकी रहेको, सुधार गर्नुपर्ने महशुस भएका पक्षहरु, थप गर्नुपर्ने तथा स्तरीकरण गर्नुपर्ने कुरा रहेका हुन्छन् । खुल्ला दिसामुक्त घोषणालाई दिगो, घोषणा पछिको सुविधामा पहुँच तथा पूर्ण सरसफाइ अभियानलाई समयमै सफल बनाउने चाहना गाविसको रहेको छ । गाविसको सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था पहिचान, योजना तयार, स्रोत साधनको परिचालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी छिटो भन्दा छिटो सफलता हासिल गर्नका लागि गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजनाको आवश्यकता महशुस गरी यो रणनीतिक योजना तयार गरिएको छ ।

१ सोच

निसी गाविसमा बसोबास गर्ने सम्पूर्ण बसिन्दाहरुको स्वास्थ्यमा सुधार गरी समुदायको क्षमता विकास, आर्थिक समुन्नति र वातावरण मैत्री समाज निर्माण गर्नु रहेको छ ।

२ लक्ष्य

क) पूर्ण सरसफाइको लागि आवश्यक पर्ने विवरणहरु वडागत रूपमा वि.स. २०७२ जेठ मासान्त सम्ममा पुरा गरिने छ ।

ख) निसी गाविसको सम्पूर्ण वडाहरु वि.स. २०७२ मार्ग मासान्त सम्ममा पूर्ण सरसफाइ तथा आनीबानी परिवर्तन भएको घोषणा गरिने छ ।

ग) निसी गाविसलाई वि.स. २०७२ मार्ग मासान्त सम्ममा पूर्ण सरसफाइ घोषणा गरी वि.स. २०७२ पौष ०१ देखि पूर्ण सरसफाइ पश्चातको क्रियाकलापहरुको थालनी गरिने छ ।

३ उद्देश्य

यस रणनीति तयार भएपछि निम्न उद्देश्यहरु पुरा हुनेछन् ।

क) खुल्ला दिसामुक्तलाई दिगो रूपमा अगाडि बढाउन सहयोग पुग्ने छ ।

ख) व्यक्तिगत, घरायसी, सस्थागत तथा वातावरणीय सरसफाइ प्रवर्द्धन हुने छ ।

ग) सस्थागत, सार्वजनिक तथा घरायसी शौचालयलाई संरचनागत रूपमा स्थायी तथा प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउने वातावरण तयार हुने छ ।

घ) स्थानीय स्रोत तथा साधनलाई योजनागत रूपमा नियमित परिचालन गरिने छ ।

ड.) पूर्ण सरसफाइको लागि कार्य योजना तयार गरि तोकिएको समयमानै घोषणा गरिने छ ।

४ रणनीति:

क) निसी गाविसलाई वि.स. २०७२ मार्ग मासान्त सम्ममा पूर्ण सरसफाइ घोषणा गरि पूर्ण सरसफाइको वानी व्यवहार परिवर्तन भएको प्रमाणीकरण गर्ने ।

ख) खुल्ला दिसामुक्त पछिको अवस्थाको विश्लेषण गरी गाविसको सरसफाइ तथा स्वच्छताका अवस्था पहिचान गर्ने । गाविसमा रहेको स्रोत र साधनको पहिचान, परिचालन र परिवेश (३ प) निर्माण गर्ने ।

ग) भिवासिसिसि, वडा नागरिक मञ्च, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, गाविसले पूर्ण सरसफाइको अभियान अगाडि बढाउने सबैलाई समेट्नेको मुख्य जिम्मेवारी लिने ।

घ) जिविस, गाविस तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुले बार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट विनियोजित गर्नेक्रममा पूर्ण सरसफाइ तथा आनीबानी परिवर्तनलाई प्राथमिकतामा राख्न पहल गर्ने ।

ड.) गाविसमा भएको सार्वजनिक, सस्थागत तथा विद्यालय शौचालयहरुलाई स्थायी र स्वच्छ बनाउन शौचालय संचालन तथा मर्मतका लागि विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने । साथै घरायसी शौचालयको अवस्था नियमित रूपमा सुधार गर्ने ।

च) जिल्ला र गाविसमा रहेका विभिन्न सरकारी तथा अर्ध सरकारी कार्यालयहरु, नागरिक समाज, संचार क्षेत्र तथा पत्रकार, समाजसेवी व्यक्तिहरु, राजनैतिक संगठनहरु, खानेपानी उपभोक्ता महासंघ, विद्यालय, नीजि क्षेत्र, सामुदायिक वन, महिला सञ्जाल, दलित सञ्जाल, जनजाति सञ्जाल, गैर सरकारी संस्थाहरु

तथा विभिन्न निकायहरूसँगको सहकार्य, समन्वय, जिम्मेवारी बाँडफाँड गरी पूर्ण सरसफाइ अभियानलाई अघि बढाउने ।

छ) गाँउ बस्ती, टोल, वडा, विद्यालयहरूले पूर्ण सरसफाइ अभियान सफल पार्न कार्य योजना सहित सक्रिय रूपमा संलग्न हुने र साथै भिवाससिसिको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

ज) संस्थागत तथा संरचनागत रूपमा कार्य योजना निर्माण, बजेट व्यवस्थापन, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा समिक्षा प्रणाली बनाउने ।

झ) पूर्ण सरसफाइको अभियान असहयोग गर्ने व्यक्ति, संस्था वा समूहलाई सहि दिशामा लगाउन गाविसले थप नियमहरू आवश्यकता अनुसार बनाउने र अनुमोदन गरी लागु गर्ने ।

ञ) प्रोत्साहन, सम्मान, पुरस्कारको माध्यमबाट पूर्ण सरसफाइको अभियानलाई तीव्रता दिइने छ भने दण्ड, सजाय, जरिवानाको नीतिको माध्यमबाट पूर्ण सरसफाइ अभियानमा आएको प्रतिकूल वातावरणलाई सुधार गर्ने ।

ट) समुदायको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ, विस्तारित समुदायको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ तथा विद्यालयको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ अवधारणाहरूलाई मुख्य आधार मानी पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गर्ने ।

५ कार्यनीति

क) गाविसमा संचालन गरिने सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी क्रियाकलापहरू एकिकृत रूपमा संचालन गर्न सबै सरोकारवालाहरू बीच प्रत्येक महिनाका एकपटक बैठक बस्ने ।

ख) गाविसमा भएको स्रोत साधानको पहिचान गरी गाविसको योजना तयार तथा अद्यावधिक गर्ने ।

ग) गाविस तहको योजनालाई आधार मानी प्रत्येक वडा, विद्यालयहरूले संरचनागत रूपमा अघि बढ्ने । उनीहरूको क्षमता विकासको लागि सचेतना तथा अभिमुखीकरण गर्ने । विषयबस्तु, कार्य योजना र अनुगमनको ढाँचाको बारेमा प्रष्ट पार्ने ।

घ) वडा तथा गाविस तहमा नियमित बैठक बस्ने । प्रत्येक बैठकमा कम्तीमा महिनाभरि भएको प्रगति, भोग्नु परेको समस्या, सम्भावित चुनौति, सामाधानको उपाय र आगामी महिनाको लक्ष्यहरू विवरण पेश गर्ने ।

ड.) जिल्लाले निर्धारित गरेको पूर्ण सरसफाइको सूचकहरूको विवरण राख्ने, अद्यावधिक गर्ने र भिवाससिसिले यसको अवस्थाको लेखाजोखा गरी आवश्यकतानुसार थप कदम चाल्ने ।

च) गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति (भिवाससिसि) को नाममा गाविसमा सरसफाइ कोष स्थापना गर्ने र कोष परिचालन गरी एकिकृत रूपमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । यसको लागि प्रत्येक वर्ष कुन कुन संघ संस्थाले कति रकम विनियोजित गर्ने भन्ने कुरा भिवाससिसि र सरोकारवालाहरूको भेलाबाट निर्णय गर्ने ।

छ) सरसफाइ तथा स्वच्छता र शौचालय सम्बन्धी सामग्री सजिलैसँगै समयमै सस्तो र विकल्प सहित प्राप्त गर्न व्यवसायीहरूसँग सहकार्य गर्ने । गाविस हाताभित्रै प्यान, पाइप, सिमेन्ट, रड, हर्षिक, ब्रस, सावुन, टुथपेष्ट, काइयो, नेल कटर उपलब्धताको व्यवस्था गर्ने त्यस्तैगरी सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी स्रोत व्यक्ति, चर्पी निर्माण, रिड. तथा प्यान बनाउने मिस्त्री तयार गर्ने ।

ज) स्वास्थ्य तथा शारीरिक अध्ययन गराउने शिक्षक, गाविस सचिव, स्वास्थ्य चौकीका इन्चार्ज, गाविसमा कार्यरत विकाससँग सम्बन्धित कर्मचारी, गैर सरकारी संस्थाको सामाजिक परिचालकहरू, महिला स्वास्थ्यकर्मी, क्लबका प्रतिनिधीहरू र यस्तै अन्य व्यक्तिहरूलाई स्रोत व्यक्ति तयार गर्ने ।

झ) वडा नागरिक मञ्चले वडा वास सिसिको भूमिका समेत निर्वाह गर्ने, सो मञ्चले आआफ्नो वडामा स्थानीय स्तरका उत्प्रेरकहरू तयार तथा परिचालन गर्ने । वडा नागरिक मञ्चले वडाको सरसफाइको नेतृत्व, कार्य योजना कार्यान्वयन, मानवीय स्रोतको परिचालन, कार्य योजना अद्यावधिक गर्ने तथा अनुगमनका कामहरू गर्ने ।

ञ) भिवाससिसिससँग समन्वय गरी सम्बन्धी वडाका वडा नागरिक मञ्चले हरेक घरको सम्पूर्ण नामावली अभिलेख राखी सरसफाइ कार्ड वितरण गर्ने । पूर्ण सरसफाइ भएपछि पूर्ण सरसफाइको प्रमाणीकरण गर्न स्टीकर टास्ने । गाविसमा कुनैपनि किसिमको सेवा सुविधा र सिफारिस लिन आउँदा घरमा पूर्ण सरसफाइको सूचक पुरा भए नभए वा कति वटा पुरा भएको जनाकारी लिने । तोकिएको समयसम्म पुरा भएको प्रमाण

पेश नगर्ने घरधुरीहरूलाई गाविसबाट दिईने सेवा सुविधा तथा सिफारिसको सन्दर्भमा समयमै विस्तृत छलफल गर्ने ।

ट) स्वास्थ्य चौकिमा सरसफाइ डेस्क स्थापना गर्ने र सेवा लिन आउने विरामी तथा उसको साथमा आउने परिवारका सदस्यलाई पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि जानकारी दिने र साथै प्रत्येक विद्यालयहरूमा सरसफाइ नमूना टेबल राखी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

ठ) पूर्ण सरसफाइ घोषणाको लागि गाँउ, टोल, वडाहरू बीच प्रतिस्पर्धा गराउने र घोषणा गरेको आधारमा प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने । त्यस्तैगरी गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको निर्णयानुसार अन्य पुरस्कार तथा प्रोत्साहन दिनुपर्ने व्यक्ति, संस्था वा समूह पहिचान गरी पुरस्कृत गर्ने ।

ड) पूर्ण सरसफाइ घोषणाको प्रतिवद्धता तयार पारी घोषणाको दिन सम्पूर्ण समुदायहरूलाई प्रतिवद्धता व्यक्त गर्न लगाउने र सोही पूर्ण सरसफाइलाई स्थायीत्व दिने ।

६ स्रोत र साधनको व्यवस्थापन

क) मानवीय स्रोत साधन पहिचान र परिचालन

- गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति
- वडामा वडा नागरिक मञ्चहरू
- गाविस स्तरीय सञ्जालहरू
- शिक्षक शिक्षिका, विद्यार्थी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ तथा जुनियर रेडक्रस र बाल क्लब
- गाविस भित्र रहेका सरकारी, गैर सरकारी संस्था, विकाससँग सम्बन्धी निकायहरूका प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरू
- पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि उत्प्रेरकहरू
- महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका
- सामाजिक परिचालकहरू
- सहकारी संस्थाहरू
- धार्मिक तथा सास्कृतिक समूह तथा ती समूहका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरू
- स्थानीय स्तरमा गठित समूहमा आवद्ध व्यक्तिहरू (आमा समूह, महिला समूह, बालक्लब, आदि)
- राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू
- नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, उप शाखा एवं त्यसका सदस्यहरू
- सुरक्षा निकाय,
- दातृ निकाय र त्यससँग आवद्ध व्यक्ति तथा संस्थाहरू
- स्थानीय तहका दक्ष मानवीय स्रोतहरू जस्तै: सिकर्मी, डकर्मीहरू, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी स्रोत व्यक्तिहरू
- स्थानीय व्यवसायी, व्यापारीहरू तथा निर्माण व्यवसायी
- नागरिक समाज
- संचार गृह तथा पत्रकारहरू
- सार्वजनिक यातायात कर्मचारी तथा चालकहरू आदि

ख) आर्थिक स्रोत साधन पहिचान र परिचालन

क्र. स.	निकायहरू	वार्षिक वजेट
---------	----------	--------------

१	गाविसको सरसफाइ कोष	
२	गाविसको वार्षिक सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रम	७५,०००.००
३	समपुरक कोषहरु	
४	वन उपभोक्ता समिति	२०,०००।
५	वडाहरुबाट संकलन	५,०००।
६	जरिवाना संकलन	
७	सहयोग (दान, चन्दा, पुरस्कार आदि)	५,०००।
	जम्मा	१,०५,०००।

७ निसी गाविसको विद्यमान चुनौती तथा अवसरहरु:

क) चुनौतीहरु

- भिवासिसिसको नियमित बैठक, कार्य योजनानुसार क्रियाकलाप संचालन, वार्षिक बजेटको वातावरण सृजना जस्ता गतिविधीमा निर्वाह गनुपर्ने भूमिका ।
- प्रत्येक घरधुरीमा भएको शौचालयको मर्मत सभार तथा स्तरोन्नती, नयाँ निर्माण भएको घरधुरी तथा वसाइ सराइ घरधुरीमा शौचालयको सुनिश्चिता ।
- सस्थागत तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा रहेका शौचालय र सरसफाइ तथा स्वच्छताको दीगोपना गर्दै अवस्थामा सुदृढीकरण ।
- सावुन पानीले हातधुने, घरायसी पानी शुद्धिकरणका विधी अपनाई पानी पिउने तथा ब्यक्तिगत सरसफाइ कायम राख्ने सन्दर्भमा ब्यक्तिगत तहमा चेतना अभिवृद्धि ।
- गाविस तथा वडातहमा तयार भएको कार्य योजना तथा अनुगमन प्रणालीको कार्यान्वयन र प्रभावकारिता ।
- पूर्ण सरसफाइको अभियान प्रत्येक घरदैलो, विद्यालय र संघ सस्थाहरुको संलग्नता र परिवर्तनको लागि जिम्मेवारी लिने ।
- तोकिएको समयसीमा भित्रै वडा तथा गाविसलाई पूर्ण सरसफाइयुक्त क्षेत्र घोषणा ।

ख)अवसरहरु

- गाविसमा एक चरणको सरसफाइ अभियान सफल भै खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको र सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानले निरन्तरता पाएको ।
- गाविसस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति र वडामा वडा नागरिक मञ्चले वडा सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको रुपमा जिम्मेवारी वहन गर्न सक्ने अवस्था रहेको ।
- गाविसभित्र रहेको सम्पूर्ण निकायहरु खुल्ला दिसामुक्त अभियानमा सक्रिय रुपमा सहभागि भएकोले खुल्ला दिसामुक्तको दीगोपना र पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तन सम्बन्धी जानकारी हासिल गरेको ।
- पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनको अभियानलाई संचालन गर्न सहयोगी निकाय र गाविसभित्र पनि मानवीय स्रोत तयार भै सकेको ।
- स्थानीय निकाय र स्थानीय समुदायको अगुवा र अपनत्व वहन गरेकोले अभियान लामो समयसम्म ब्यक्तिगत तहसम्म पुग्ने ।
- गाविसभित्र वसिन्दाहरुको सरसफाइ तथा स्वच्छताको सचेतनाको स्तर दिनप्रतिदिन बढ्दै गएको ।

- स्वयं राष्ट्रले पनि सरसफाइ तथा स्वच्छताको विषयवस्तुलाई आधारभूत सवालको रूपमा लिई माताहतको निकायलाई सक्रिय रूपमा जिम्मेवारी वहन गर्न निर्देशन दिएको ।
- गा.वि.स.मा विभिन्न किसिमका सामुदायिक संघ संस्थाहरु, आमा समुह, बाल क्लवहरु, महिला समुहहरु तथा जातिय संगठनहरु कार्यरत रहेकाले तिनीहरुलाई सरसफाइको क्षेत्रमा परिचालन गर्न सकिने ।

८ अनुगमन र मुल्यांकन :

गाविसमा पूर्ण सरसफाइको अभियान प्रभावकारी रूपले संचालन तथा सफल बनाउन जिल्ला तह, गाविस तह, वडा तह र स्थानीय समुदायहरुको तहवाट अनुगमन गरिने छ । गाउँ स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आवश्यकतानुसार तहगत अनुगमन तथा मुल्यांकन समिति बनाउने छ । सो समितिले नियमित अनुगमन गर्ने छ । अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नका लागि विधिहरु निर्धारण गरि व्यक्तिगत, घरायसी तथा सस्थागत तहमा पूर्ण सरसफाइका सूचकहरु पुरा भए नभएको अनुगमन गर्ने छ । अनुगमनको लागि पूर्ण सरसफाइको सूचक तथा विस्तारीत सूचक सहित फारम तयार गरिने छ । अनुगमन तथा मुल्यांकन समितिले फारम भरि प्रतिवेदन तयार गर्ने छ । सोही प्रतिवेदनलाई आधारमानी आगमी दिनमा गरिने क्रियाकलापहरु निर्धारण गरिने छ ।

९. पूर्ण सरसफाइ पश्चातको क्रियाकलापहरु :

खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पश्चात घोषणालाई दीगो बनाउने र पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनको अभियानलाई तीव्रता दिई पूर्ण सरसफाइयुक्त क्षेत्र बनाउनु हो । पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तन क्षेत्र घोषणा पश्चात पनि सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियान सम्पन्न भएको हुदैन । तसर्थ पूर्ण सरसफाइलाई दीगोपना र घोषणा गर्दा सूचकको रूपमा नभएको अन्य सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्रियाकलापलाई समेट्दै वातावरण मैत्री सरसफाइ तथा स्वच्छता र अर्ध शहरमुखी विशेषताका सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियानलाई निरन्तरता दिनुपर्छ ।

यसको लागि शौचालयको स्तरीकरण तथा प्रयोगकर्ता मैत्री, भान्साको फोहोरवाट आफैले मल बनाउने, प्लाष्टिकलाई छुट्टै जम्मा गरी बिक्री वा निर्धारित स्थलमा जम्मा गर्ने, बैकल्पीक उर्जाको प्रयोग, फोहोर मैला व्यवस्थापन, खानेपानीको मुहान संरक्षण, पानीको गुणस्तर परिक्षण, पोखरीहरुको संरक्षण, प्लाष्टिक भोला निषेध, स्यानिटरी ल्याण्डफिल्ड साइट, स्थानीयस्तरमै सरसफाइ सामाग्रीको व्यवस्थापन, ढलको व्यवस्था, नियमित बजेट र सस्थागत क्रियाकलाप आदि क्रियाकलापहरु अगाडि बढाइने छ ।

पूर्ण सरसफाइको लागि वडा । गाविस तहका कार्ययोजना

क्र सं	क्रियाकलाप	मिति		जिम्मेवारी	
		देखि	सम्म	मुख्य	सहयोगी
१	गाविस सचिवसँग भेटघाट गरी भिवाससिसिको बैठकको मिति निर्धारण गर्ने	नियमित भैरहेको		गाविस सचिव	जिविस
२	भिवाससिसिको बैठक: खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पछिको अवस्था माथि छलफल,	२०७२/१/२०	२०७२/१/२८	गाविस सचिव	जिविस
३	गाविसको सबै घरधुरी सरसफाइ सम्बन्धी तथ्यांक संकलन (चपी, चाड., फोहोर थुपार्ने खाडल, सावुन पानीले हातधुने ठाँउ आदि)	२०७२/१/२९	२०७२/७/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA

क्र सं	क्रियाकलाप	मिति		जिम्मेवारी	
		देखि	सम्म	मुख्य	सहयोगी
४	गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी कार्य योजना निर्माण तथा जिम्मेवारी वाडँफाइ	२०७२/१/२०	२०७२/१/२८	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
५	वडा नागरिक मञ्चको बैठक र वडा वास सिसिको जिम्मेवारी सम्बन्धी निर्णय गर्ने	२०७२/१/६	२०७२/१/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
६	वडा नागरिक मञ्चलाई अभिमुखिकरण	२०७२/२/१	२०७२/२/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
७	वडा वाससिसि । वडा नागरिक मञ्चको नेतृत्वमा वडा कार्य योजना निर्माण	२०७२/३/१	२०७२/३/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
८	वडा तहका पूर्ण सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी छलफल तथा अन्तरक्रिया	२०७२/३/१	२०७२/३/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
९	प्रत्येक दुई महिनाको एक पटक भिवाससिसिको बैठक	नियमित	प्रत्येक महिनाको २०-२८ गते	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१०	प्रत्येक एक महिनाको एक पटक वाडवाससिसि । वडा नागरिक मञ्चको बैठक	नियमित	प्रत्येक महिनाको २०-२८ गते	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
११	राजनैतिक दल र वीच भिवाससिसिवीच छलफल र कार्यक्रममा सहयोग गर्ने वातावरण बनाउने	२०७२/१/९	२०७२/१/१५	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१२	आमा समूह, वन समूह, क्लव, जातिगत तथा सास्कृतिक सञ्जलहरूसँग छलफल तथा अन्तरक्रिया	२०७२/२/५	२०७२/२/१०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१३	विभिन्न माध्यमबाट प्रचार प्रसार तीव्र गर्न कार्यक्रम निर्धारण गर्ने जस्तै: सार्वजनिक सुचना टाँस प्रचार प्रसार/बोर्ड, माइकिङ, विद्यालय स्तरिय ज्याली, स्थानीय एफ एम आदि	२०७२/२/१५	२०७२/२/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१४	प्रत्येक विद्यालयमा सस्थागत वास समिति गठन गर्ने (शिक्षक, अभिभावक तथा विद्यार्थी रहेन गरि) तथा विद्यालय र विद्यार्थीको घरसम्मलाई ध्यानमा राखि कार्य योजना तयार गर्ने	२०७२/३/१	२०७२/३/१५	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१५	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक शिक्षक संघ र शिक्षक शिक्षिकासँग अन्तरक्रिया अभिमुखिकरण तालिम	२०७२/१/१५	२०७२/१/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१६	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा नागरिक समाजहरूसँग अन्तरक्रिया	२०७२/२/३	२०७२/२/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA

क्र सं	क्रियाकलाप	मिति		जिम्मेवारी	
		देखि	सम्म	मुख्य	सहयोगी
१७	प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालय स्तरीय बाल क्लब गठन तथा परिचालन	२०७२/३/१	२०७२/३/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१८	विद्यालय स्तरीय बाल क्लबसँग अन्तरक्रिया	२०७२/३/१	२०७२/३/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
१९	गा.वि.स स्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचार संहिता निर्माण	२०७२/४/१	२०७२/४/१५	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२०	वडा स्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचार संहिता निर्माण	२०७२/४/१५	२०७२/४/३०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२१	गा.वि.स स्तरीय सम्पूर्ण कार्यालयहरुमा सरसफाई सम्बन्धी प्रचार सामग्री टास्ने	२०७२/५/१	२०७२/५/१०	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२२	स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरु द्वारा घरदैलो कार्यक्रम (महिनाको १ पटक)			गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२३	प्रत्येक महिनामा कम्ती एकपटक शिक्षक, विद्यार्थी र संचालक समितिद्वारा विद्यालय सेवा क्षेत्रमा घर दैलो कार्यक्रम			गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२४	प्रत्येक महिना प्रत्येक वडाले पूर्ण सरसफाइको सूचक कुनकुन घरले पुरा गरे र गरेन् तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने			गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२५	प्रत्येक महिनामा सकलन गरेको तथ्यांक सार्वजनिक स्थल र गाविसमा टास्ने			गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२६	प्रत्येक वडा र गाविसको पूर्ण घोषणा गर्ने मिति उल्लेख गर्ने	२०७२/१/३०	२०७२/७/१५	गाविस सचिव	कर्मचारी, SUAHARA
२७	सर्व प्रथम खुल्ला पूर्ण सरसफाइ क्षेत्र घोषणा गर्ने वडा तथा विद्यालयलाई सम्मान र कदर	२०७२/२/१	२०७२/३/३०	सबै	
२८	सरसफाई परिचय पत्र वितरण	२०७२/३/३०	देखि शुरु	सबै	सबै
२९	पूर्ण सरसफाइ घोषणा पश्चातको वारेमा बैठक वस्ने	२०७२/९/२	२०७२/९/३०	सबै	सबै

पूर्ण सरसफाइ घोषणा प्रक्रिया

